

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การขยายผลการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามแนวทางการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้รูปแบบ CoCoOut21 Model ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนรวมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
4. รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ CoCoOut21 Model
5. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
6. การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)
7. การวิจัยและการพัฒนา (R&D)
8. บริบทองค์กรเครือข่ายในชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่
 - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
 - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
 - ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8
 - สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัดเชียงใหม่
 - ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนรวมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางการเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก 5 กุมภาพันธ์ 2551)

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ การกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 เพื่อให้หน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการเกิดความเข้าใจที่ตรงกันดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงออกประกาศกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552”

ข้อ 2 ประเภทของบุคคลพิการ มีดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์
8. บุคคลออทิสติก
9. บุคคลพิการซ้อน

ข้อ 3 การพิจารณาบุคคลที่มีความบกพร่องเพื่อจัดประเภทของคณพิการให้มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (2/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2. คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ ขนาดใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึง น้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินระดับ 90 เดซิเบล ขึ้นไป

2.2 คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทาง การได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาถึง 26 เดซิเบล

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการ ปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ความสามารถทางสติปัญญาดำกว่า เกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่ สมส่วนหรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่อง ดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติไปในการทำงานของสมองบางส่วน ที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งนี้มีระดับสติปัญญาปกติ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียง เช่น เสียงผิดทั่วไป อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดทั่วไป หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาหน้าที่ของภาษา

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากทั่วไปเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผล จากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิดเช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติไปของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางด้านพัฒนาการ ด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรมหรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกติไปนั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9. บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง 8 มิถุนายน 2552)

ปัจจุบันนี้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 9 ประเภทนี้ มีเพียง 6 ประเภท ที่ได้รับการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เด็กที่มีภาวะออทิสซึม และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีการจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ และมีการส่งเสริมในเรื่องการเรียนรวม ส่วนเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นนั้นยังไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจน

2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยได้กำหนดการจัดการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตราที่ 10 ที่กำหนดให้เด็กทุกคนเข้ารับการศึกษาศาตามสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยโรงเรียนทั่วไปจะต้องรับเด็กทุกคนเข้าเรียนในรูปแบบการเรียนรวมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ และเป็นการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดผลดีแก่เด็กทุกคน ทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคม และดำรง ชีวิต ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อปวงชน (Education for All) ซึ่งได้ กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ การเรียนรวม (Inclusive Education) หมายถึง การจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวมระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ เป็นแนวคิดทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ว่าโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติหรือเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคน ที่ผู้ปกครองพามาเข้าโรงเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กไว้ และจะต้องจัดการศึกษาให้เด็กอย่าง เหมาะสม ตามแผนการจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคล (IEP) เนื่องจาก การจัดการศึกษาโดยวิธีเรียน รวมระหว่างผู้เรียนทั่วไปและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นแนวคิดทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ว่า โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกคนทั้งผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และผู้เรียนทั่วไปเรียน ร่วมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษ โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าผู้เรียนคนใดเป็นผู้เรียนทั่วไปหรือผู้เรียนคนใด เป็นผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้เรียนทุกคนเมื่อถึงอายุเข้าเรียนก็ควรเข้าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ใน ท้องถิ่นเดียวกันโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้เรียนทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าโรงเรียนทางโรงเรียนจะต้องรับ ผู้เรียนไว้และจะต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสม ตามแผนการจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะ บุคคล (IEP) ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจะสำเร็จการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของตนเองเป็นการลดภาระให้ผู้ปกครอง ซึ่งผู้เรียนได้อยู่กับครอบครัวและสังคมของตนเอง และ เด็กมีสิทธิในการเลือกโรงเรียนที่จะเรียนรวมกันกับเด็กทั่วไป โดยโรงเรียนและครูจะต้อง ปรับ สภาพแวดล้อม หลักสูตรวัตถุประสงค์ เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ การประเมินผลเพื่อให้ครูและ โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองความต้องการของเด็กทุกคนเป็นรายบุคคลได้ ซึ่งการ เรียนรวม เป็นการรับเด็กเข้ารับการศึกษโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องของเด็ก หรือคัดแยกเด็กที่ด้อย ว่าเด็กส่วนใหญ่ออกจากชั้นเรียน แต่จะใช้การบริหารจัดการและวิธีการในการให้เด็กเกิดการเรียนรู้และ พัฒนาการตามความต้องการ จำเป็นอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล

3. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

การเรียนรวม (Inclusive education) หมายถึง การจัดให้เด็กทุกคนทั้ง เด็กปกติและเด็กที่มี ความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเดียวกัน โดยวิธีการรับเข้าเรียนร่วมกัน ตั้งแต่ที่เริ่มเข้ารับการศึกษ โดยมีพื้นฐานของความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความต้องการ พิเศษและตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน โดยรัฐต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกที่พบความ

พิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษตามสิทธิ เมื่อถึงอายุเข้าเรียน ก็ควรได้เรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน ให้เด็กได้อาศัยอยู่กับครอบครัวและเป็นสมาชิกของชุมชนที่อาศัยอยู่ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

แนวคิดและปรัชญาของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม จะต้องมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชน โดยปลูกฝังด้านจิตสำนึกและเจตคติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กทุกคนโดยคำนึงถึงศักยภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือความบกพร่องเฉพาะบุคคล ซึ่งจะให้สิทธิเท่าเทียมกันทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดเป็นพิเศษเฉพาะการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เกิดจากปรัชญาการศึกษาที่กล่าวไว้ว่า การศึกษาเพื่อทุกคน (Education for All) เพราะเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ดังนั้นความต้องการของเด็ก ๆ ทุกคนย่อมมีความแตกต่างกันแม้อยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน โรงเรียนและครูจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้เด็กทุกคนเรียนร่วมกันและได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล การดำเนินการจัดการเรียนรวมต้องเป็นไปตามหลักการดังนี้ทำสัญญาร่วมกันในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศไว้เมื่อปี พ.ศ. 2538 และกระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 1) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ตามที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก ได้สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อจะได้นำมาพิจารณาความก้าวหน้า ในปี 2543 และประเทศไทยรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกเพื่อประเมินผลความก้าวหน้า เมื่อเดือนมกราคม 2543 โดยที่ประชุมได้มีมติรับรองปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและกรอบการดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ (World Declaration on Education and the Framework for Action to Meet Basic Learning Needs) หรือปฏิญญาจอมเทียน เพื่อนำผลการประชุมประกอบการประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (World Education Forum) ที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล ไว้ในหลักสูตรสำหรับผู้ศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. เพื่อดำเนินตามหลักการแบ่งสัดส่วนตามธรรมชาติ (Natural proportions) นั่นคือในสังคมหรือชุมชนหนึ่งๆ จะมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ ดังนั้นเด็กควรได้อยู่กันตามปกติ ซึ่งไม่ควรคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากชุมชน แล้วนำไปรวมกันเป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

2. เพื่อนำบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาทำงานร่วมกัน

3. เพื่อพัฒนาเครือข่ายประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน ระหว่าง ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูประจำวิชา ผู้ปกครองของเด็กปกติ และผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านการวางแผนการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ หรือการส่งบุคลากร

4. เพื่อการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เหมาะสม ครอบคลุมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทุกกลุ่ม

5. เพื่อให้สามารถยืดหยุ่นได้ทุกสถานการณ์ ให้เกิดความคล่องตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

ดังนั้น การเรียนรวม (Inclusion หรือ Inclusive education) หมายถึง การจัดให้เด็กทุกคน ทั้ง เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเดียวกัน โดยวิธีการรับเข้าเรียนร่วมกัน ตั้งแต่ที่เริ่มเข้ารับการศึกษารั้งแรกพบความพิการ โดยมีพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนเมื่อถึงอายุเข้าเรียน ก็ควรได้เรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน ให้เด็กได้อาศัยอยู่กับครอบครัวและเป็นสมาชิกของชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยไม่มีการแบ่งแยก แต่เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความหลากหลาย (Diversity) และไม่เสียค่าใช้จ่ายรวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆ ทางการศึกษา (สำนักบริหารการการศึกษาพิเศษ. 2556: 2) ทั้งนี้ การศึกษาแบบเรียนรวม ควรดำเนินการตามหลักการแบ่งสัดส่วนตามธรรมชาติ ซึ่งในสังคมหรือชุมชนหนึ่ง ๆ จะมีเด็กพิการหรือเด็กพิเศษปะปนอยู่ เด็กทั้งหมดควรอยู่ร่วมกันตามปกติ โดยไม่มีการนำเด็กพิเศษออกจากชุมชน มารวมกันเพื่อรับการศึกษาที่เป็นการศึกษาที่เป็นการขัดแย้งกับธรรมชาตินำบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก มาทำงานร่วมกัน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเด็กปกติและเด็กพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูพิเศษ และบุคลากรในชุมชนอื่น ๆ และให้มีการพัฒนาเครือข่ายผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องช่วยกันทำงานไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง ถ้าหากมีเด็กพิเศษในโรงเรียน รวมทั้งการพบพูดคุยและปรึกษากับผู้ปกครอง จัดให้ผู้ปกครองเด็กพิเศษด้วยกัน และผู้ปกครองเด็กปกติพบกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันหรือสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ แก่กันจัดให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในโรงเรียนและในชุมชน รวมทั้งจัดสรรงบประมาณทั้งภาครัฐและเอกชนในกิจกรรมร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติจัดการปรับเปลี่ยนหลักสูตร เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและครอบคลุมถึงเด็กพิเศษทุกคนในกลุ่มเด็กปกติจัดให้มีความยืดหยุ่นในทุกสถานการณ์ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กพิเศษและเด็กปกติทุกคน

นอกจากนี้ การเรียนรวมยังมีความหมายไปถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยก ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคม หลังสำเร็จการศึกษาต้องดำเนินไปในลักษณะรวมกันที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับฟังซึ่งกันและกัน ทุกคนยอมรับว่ามีผู้พิการอยู่ในสังคม และบุคคลเหล่านั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกับ

คนปกติโดยไม่มีการแบ่งแยก (ผดุง อารยะวิญญู. 2537) แนวคิดการเรียนรวมนี้ต่างกับแนวคิดสองแบบแรกคือ แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า ไม่ว่าเด็กจะมีความพิการรุนแรงมากมาแค่ไหน ก็ต้องได้รับการศึกษาแบบที่จัดในชั้นเรียน นักเรียนต้องการวิธีสอนแบบพิเศษ เทคโนโลยีที่จะอำนวยความสะดวก การบำบัดหรือการช่วยเหลือเฉพาะตัว เป็นสิ่งที่ต้องจัดให้ในชั้นเรียนปกติ ซึ่งแนวคิดนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา อย่างไรก็ตามการเรียนรวมจะต้องพิจารณาถึงประเภท และความรุนแรงของความบกพร่อง เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายส่วนใหญ่อยู่นักเรียนเด็กพิเศษ มีเข้าเรียนในโรงเรียน ที่จัดการเรียนรวมบ้างแต่ไม่มากนัก เด็กที่มีความบกพร่องในระดับปานกลางให้เข้าเรียนร่วมมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีปัญหาในการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางระดับสติปัญญาในระดับเรียนได้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมไม่รุนแรงเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้ารับการศึกษานักเรียนปกติ (Baker, Wang & Walberg. 1994 : 33-35)

อย่างไรก็ตาม ยังมีรูปแบบการจัดการเรียนรวมเฉพาะกลุ่มเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษอีกประเภทหนึ่ง ที่จัดในลักษณะ (Parallel Classroom) มีลักษณะเป็นห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ (Special Classroom in Regular School) เพื่อเป็นการให้โอกาสเด็กที่มีภาวะออทิสซึมได้มีโอกาสอยู่ในสังคมการเรียนรู้ของเด็กปกติ

รูปแบบการจัดการเรียนรวม

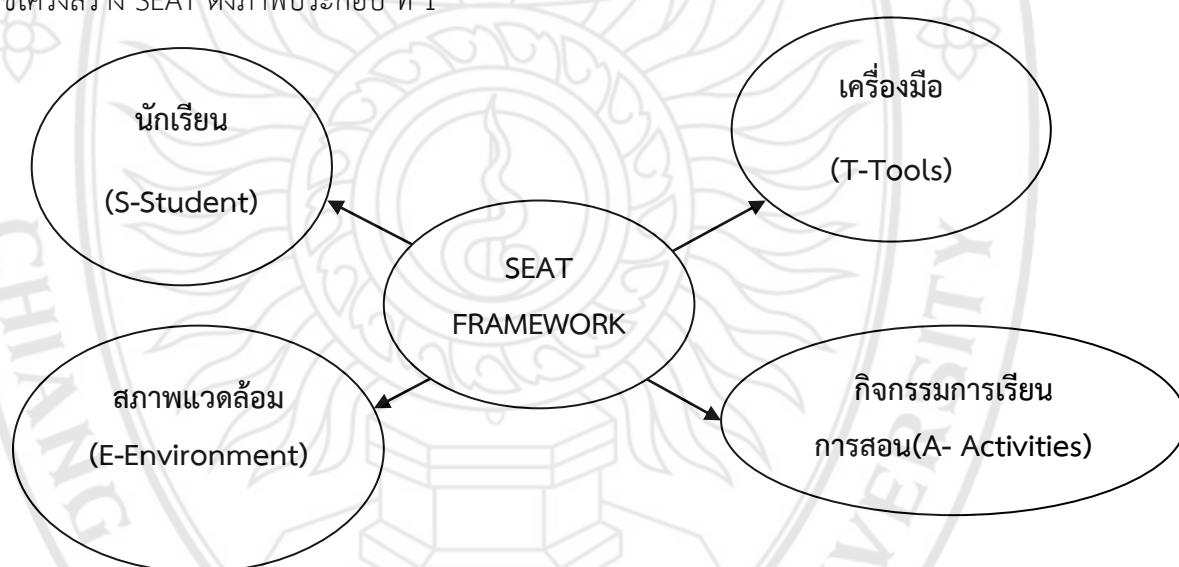
การจัดการเรียนรวมในประเทศไทยและต่างประเทศนั้น มีผู้ที่พัฒนาหรือกำหนดรูปแบบมาตรฐานในการจัดการศึกษา จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี สามารถสรุปได้ดังนี้

การบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้าง SEAT

ในการจัดการเรียนรวมในประเทศไทย จำเป็นและมีความสำคัญยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรวมใหม่ เพราะนักการศึกษาและครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนทั่วไปกังวลว่าหากนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติแล้ว อาจเกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น แต่ในความเป็นจริงทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องร่วมกันรับผิดชอบและปฏิบัติงานในลักษณะการประสานความร่วมมือกัน (Collaboration) ที่จะสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน คือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และเพิ่มความรับผิดชอบให้กับครูและบุคลากรอื่น ในปัจจุบันนี้ ครูจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนทั่วไปควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะของการจัดการเรียนรวม นอกจากนี้โรงเรียนต้องตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดย

มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นตัวกำหนดและเปิดโอกาสให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลทางโรงเรียนต้องจัดให้มีคณะกรรมการในโรงเรียนประกอบด้วย บุคคลในชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนต้องมีการบอบาในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรวมให้แก่คณะกรรมการโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมในโรงเรียน และเข้าใจเนื้อหาสาระพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ที่ต้องได้รับการศึกษาชั้น นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดบทบาทหน้าที่และคุณสมบัติของบุคลากรอย่างชัดเจนด้วย (เบญจา ชลธารันนธ์. 2546 : 1-2)

นอกจากนี้ เบญจา ชลธารันนธ์ (2546 : 3 - 12) ได้พัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้าง SEAT เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปบูรณาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป แนวทางการบริหารจัดการเรียนรวม โดยใช้โครงสร้าง SEAT ดังภาพประกอบ ที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 การบริหารจัดการเรียนรวมในโครงสร้าง SEAT (เบญจา ชลธารันนธ์. 2546 : 3)

โดยที่ S : Student (นักเรียน) หมายถึง ตัวนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และครอบครัว E : Environment (สิ่งแวดล้อม) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก A : Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการพิเศษ เฉพาะบุคคล ได้แก่ การปรับหลักสูตรของเด็กทั่วไปสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึง การจัดการเรียนการสอนของครู T : Tool (เครื่องมือ) หมายถึง นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก ตำรา บริการ และการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

รูปแบบการจัดการเรียนรวม

ตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายด้านการศึกษา ก็คือ การปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต จึงต้องเร่งให้มีระบบและโครงสร้างการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งปวงอย่างแท้จริง โดยเน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับประชากรที่มีความแตกต่างหลากหลายกันทุกกลุ่ม เพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ

ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มที่มีความบกพร่องทางสมอง ซึ่งมีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเฉพาะเจาะจงทางการศึกษาหลายด้าน การจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับต่าง ๆ ทั่วไปเกือบทั้งประเทศ ยังไม่มีระบบจัดการกับประชากรในวัยเรียนกลุ่มนี้ อีกทั้งหน่วยงานที่จะช่วยเหลือบำบัดตลอดจนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ มักจะอยู่ในกรุงเทพมหานคร และอำเภอเมืองและมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดการศึกษาให้กับประชากรกลุ่มนี้ได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานได้ จึงก่อให้เกิด "ช่องว่างทางสังคม" และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ตามนโยบายและเจตนารมณ์ของรัฐบาลโครงการ หนึ่งในเขตพื้นที่ หนึ่งโรงเรียนเรียนร่วมเด็กที่มีภาวะออทิซึม หนึ่งห้องเรียนสอนซ่อมเสริม จึงเป็นโครงการที่ขยายผลจากนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลให้เห็นผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เป็นกระบวนการพัฒนาโรงเรียน พัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบการบริหารจัดการ และเป็นกระบวนการแห่งการสร้างสรรค์ขึ้นซึ่งนวัตกรรมทางด้านการศึกษา ให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเด็กที่มีภาวะออทิซึมได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพรวมกันไปกับเด็กและเยาวชนปกติทั่วไป เป็นการได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

ลักษณะของโรงเรียนเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จัดระบบการศึกษา แบบบูรณาการกิจกรรมการบำบัดทางกายภาพด้านการแพทย์ เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนทางการศึกษาที่เชื่อมต่อกับระบบการศึกษาปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีระบบบริหารจัดการได้อย่างกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน ระหว่างการจัดการศึกษาให้นักเรียนปกติและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายของโครงการเป็นตัวอย่างในระดับ เขตพื้นที่การศึกษา ที่มีคุณภาพมาตรฐานของการจัดการศึกษาเบื้องต้นและการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบบูรณาการทางกายภาพด้านการแพทย์การบำบัดได้อย่างสอดคล้องสนองตอบต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กกลุ่มเป้าหมาย เทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำเป็นที่ยอมรับของศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนที่เน้นการมีส่วนร่วมประชาคมในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในนักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้การช่วยเหลือ มีเจตคติ และ สัมพันธภาพที่ดีต่อนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4. รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ CoCoOut21 Model

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการนิเทศแบบพี่เลี้ยงของเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ (สมเกตุ อุทธโยธา. 2559) เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เกิดจากเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชน ตามหลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) นักวิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการนำบุคลากรขององค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ บุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เขต 2 และเขต 4 บุคลากรสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ บุคลากรสังกัดสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัดเชียงใหม่ บุคลากรสังกัดภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียนที่จัดการเรียนรวม จำนวน 6 โรงเรียนใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 2 โรงเรียน โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการ (Preparing Phase) เป็นการศึกษา ค้นคว้า ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาพิเศษ ในเรื่องการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การนิเทศแบบพี่เลี้ยง เพื่อศึกษาแนวคิดที่มีผลต่อการเรียนรวม 2) ขั้นวางแผนและการออกแบบ (Planning and Design Phase) เป็นการวางแผนร่วมกับวิทยากรขององค์กรเครือข่ายและศึกษาบริบทขององค์กรเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 เป็นฐานแนวคิดในการศึกษาร่วมกับการสังเกต เพื่อเป็นการการศึกษาบริบทและสำรวจลักษณะการสนับสนุนขององค์กรที่เกี่ยวข้อง และออกแบบกิจกรรมที่บุคลากรของเครือข่ายที่ร่วมเป็นวิทยากรจะนำไปลงพื้นที่ติดตาม โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับบุคลากรของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม และการนิเทศติดตามขององค์กรที่มีหน้าที่กำกับติดตาม 3) ขั้นปฏิบัติการ (Implementation Phase) เป็นการนำรูปแบบที่ได้ออกแบบร่วมกันนำสู่การปฏิบัติในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างทีมผู้เชี่ยวชาญกับบุคลากรของโรงเรียนในลักษณะการประชุมกรณีโรงเรียนศึกษา (School Case Conference) และ 4) ขั้นการประเมินผล (Evaluation Phase) ผู้วิจัยนำผลการประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามผลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย แล้วสรุปผลที่ได้

จากการประเมิน เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารขององค์กรที่เกี่ยวข้องทางการจัดการศึกษาพิเศษ ให้พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรวมตามหลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ การนิเทศแบบพี่เลี้ยงที่เหมาะสม พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรวมที่ เหมาะสมที่สุด

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมในศตวรรษที่ 21 CoCoOut21 Model เป็นรูปแบบที่เกิดจากเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ รูปแบบ CoCoOut21 Model ประกอบด้วย

Co : Collaboration : การประสานความร่วมมือ เป็นการประสานความร่วมมือของทีม วิทยากร โดยได้ทีมวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขาที่มีความชำนาญเป็นรูปแบบอีก รูปแบบหนึ่งที่เป็นที่ต้องการของโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะ ทีมวิทยากรที่ต้องประสานความร่วมมือกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการตอบโจทย์ของมุมมองในด้านบวก ของปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเห็นภาพในอนาคต นอกจากนี้ การประสานความ ร่วมมือกับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างนักวิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียนเป็น อย่างดียิ่ง ซึ่งครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทีมวิทยากรกับ บุคลากรของโรงเรียน เกิดการเรียนรู้ และรับทราบปัญหาของเพื่อนร่วมงาน และได้ศึกษาเรื่องเด็กที่มี ความต้องการพิเศษมากขึ้น

Co : Coaching and Mentoring : การนิเทศแบบพี่เลี้ยง

การนิเทศแบบพี่เลี้ยงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้นิเทศใช้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาครู ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะตัว ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้ โดยจะต้องตกลงยอมรับร่วมกัน (Collaborative) ระหว่างผู้นิเทศและครู ทั้งนี้ ผู้นิเทศมีองค์ ความรู้ ความเข้าใจในแนวทางของการชี้แนะถึงหลักการการนิเทศ คือการชี้แนะเป็นการอยู่เบื้องหลังการ จัดการเรียนการสอนของครู และคอยผลักดันให้ครูเป็นคนที่จะคิด โดยผู้ชี้แนะเป็นคนยืนยันผล และคอย กระตุ้น ดังเห็นได้จากทีมวิทยากรชุดนี้ที่โชคดี เพราะว่า ได้คัดเลือกทีมมาเป็นอย่างดี และได้ให้ข้อชี้แนะ ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อช่วยแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง นอกจากผู้นิเทศจะสอนงานแล้ว ยังจะช่วยให้ครูได้วิเคราะห์ตนเองให้สามารถจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ให้หมดไป การนิเทศสอนงานจะช่วยให้ครูสามารถสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้ครู ตระหนักว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น จะต้องใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไร เพื่อที่จะให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

Out : Outreach Program : การออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียน

การออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียน (School Outreach Program) เป็นกระบวนการรวบรวมและประสานความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านจากองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาเข้ามาร่วมทำงานด้วยกัน มีการประชุม วางแผน และออกแบบกิจกรรมที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกัน แล้วจึงนำแผนการและกิจกรรมนั้นๆ ลงสู่การปฏิบัติการร่วมกันในชุมชน หรือพื้นที่ที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน เพื่อมุ่งสร้างสังคม คุณภาพ บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันโดยให้มีการจัดระบบสวัสดิการให้แก่ประชาชน พัฒนาคณะและสังคมให้มีคุณภาพมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างทุกภาคส่วน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และพัฒนาองค์ความรู้ ชีตความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสังคม และให้ทุกภาคส่วนร่วมกันผลักดันให้เกิดสังคมสวัสดิการ เกิดการพัฒนา สังคมเข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นการดำเนินงานที่ตอบสนอง ตรงต่อความต้องการของชุมชน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และการหาข้อมูลเชิงปัญหาด้านวิชาการและการพัฒนาเชิงวิชาการแก่องค์กรที่ร่วมออกหน่วยบริการเคลื่อนที่โดยหลักการออกหน่วยบริการเชิงรุก เมื่อทราบความต้องการที่แท้จริงแล้วจะมีการนำองค์ความรู้จากภายในออกสู่ภายนอก โดยการนำความเชี่ยวชาญและความชำนาญการของบุคลากรส่งผ่านไปยังชุมชน หรือโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรขององค์กรให้บริการกับบุคลากรโรงเรียน เป็นการเปิดเวทีให้บุคลากรของโรงเรียนได้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นในโรงเรียน แล้วให้บุคลากรขององค์กรให้คำปรึกษาแนะนำตามความต้องการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการนำปัญหากลับมาคิดค้น ศึกษา ปรับปรุง นำไปสู่การปรับปรุง แก้ไขพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

การให้บริการขององค์กรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในอดีตที่ผ่านมาองค์กรเหล่านี้ยังให้บริการในรูปแบบตั้งรับอยู่ในองค์กร ซึ่งทางโรงเรียนต้องเป็นผู้ประสานความร่วมมือเข้าไป แต่รูปแบบที่โครงการวิจัยครั้งนี้ ที่นำผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามาให้บริการถึงในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมได้อย่างเต็มศักยภาพของครู และทำให้ครูมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนด้วย เพราะผู้เชี่ยวชาญได้ช่วยยืนยันและสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอนของครู และครูได้รับคำปรึกษาในการจัดการพฤติกรรมของเด็กที่ถูกต้อง ชัดเจนตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรวมอยากให้โครงการวิจัยเช่นนี้มีต่อไปเรื่อย ๆ ตลอดไป โรงเรียนจะได้ไม่กังวลเวลามีปัญหา เพราะมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษถึงในโรงเรียน ยิ่งกว่านี้ การออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียนทำให้ครูรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผู้มาช่วยเหลือถึงในโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สะดวกมาก ประหยัดเวลา และการได้พบวิทยากรแต่ละท่านเป็นเรื่องที่ซบซ้อนมากสำหรับครูและเด็ก เนื่องจากทีมวิทยากรที่เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์

มาให้บริการถึงในโรงเรียน มาช่วยชี้แนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ชี้แนะแนวทางการพัฒนาเด็กแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริงได้

21 : Learning in 21st Century : การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ทำให้โรงเรียนเกิดการปรับโครงสร้างการบริหารองค์กรใหม่เลย หรือปรับรูปแบบการจัดการกับเด็กแบบใหม่ ซึ่งโครงการวิจัยครั้งนี้เข้าไปช่วยกระตุ้นทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความคิดและการเปลี่ยนแปลง เกิดจากผลกระทบต่อการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้ครูโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น จึงทำให้การประสานความร่วมมือของคณะครูอย่างเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น จนทำให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) และชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Community of Practice : CoP) ด้านการศึกษาพิเศษ ตามหลักการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพโดยอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และครูได้รับการสนับสนุนการจัดการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ครูควรมีทักษะและคุณลักษณะที่รองรับเข้าถึงเพื่อสร้างนวัตกรรมบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ในอันที่จะพัฒนาผู้เรียนที่เยาวชนในยุคใหม่ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และเพื่อให้เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มี คุณภาพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553)

สรุปผลภายหลังการนำแผนการปฏิบัติการของทีมวิทยากร

ภายหลังจากการนำแผนการปฏิบัติการลงสู่โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ครั้ง ที่เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างทีมวิทยากรกับบุคลากรของโรงเรียน ในลักษณะการประชุมกรณีโรงเรียนศึกษา (School Case Conference) ทีมวิทยากรได้สะท้อนมุมมองประเด็นที่ได้พบในการวิจัยครั้งนี้หลายประเด็นที่สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดให้ข้อมูลว่า ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามปรัชญา วิสัยทัศน์ขององค์กรในการที่ให้บริการแล้วก็ดูแลฟื้นฟูเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจากการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้มุมมองที่หน่วยงานต้นสังกัดของวิทยากรควรมีการปรับเปลี่ยน พันธกิจและแนวทางการดำเนินงานในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อตอบโจทย์การจัดการเรียนรวมที่โรงเรียนจัดการเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการตอบโจทย์ตามปรัชญาและวิสัยทัศน์

ของแต่ละองค์กร โดยการนำเสนอข้อมูลแก่ผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานต้นสังกัด ถึงปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรวม รวมถึงวิธีการช่วยเหลือโรงเรียนและครูในการจัดการพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ครูคิดว่าเป็นปัญหา

ด้านการพัฒนาผู้เรียน และการสนับสนุนการจัดการเรียนรวม ทีมวิทยากรได้ให้ความสำคัญตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท ให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการศึกษา และนิเทศการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนของตนเองได้ โดยการออกให้บริการถึงโรงเรียน เพื่อให้ครูได้จัดกิจกรรมการพัฒนาครูที่รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกโรงเรียน ให้มีความรู้ในเรื่องการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา รวมถึงการจัดการเรียนรู้ผ่านแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท นอกจากนี้ ยังได้ออกนิเทศเป็นพี่เลี้ยงในการดูแลให้คำแนะนำการจัดการเรียนการสอน และแก้ปัญหาของครูในห้องเรียนรวมของแต่ละโรง โดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงโดยให้ มีทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข และสามารถดูแลตนเองได้

ความประทับใจในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ทีมวิทยากรบอกถึงความประทับใจในการวิจัยครั้งนี้ว่า ประทับใจที่ได้ร่วมเป็นทีมวิทยากรในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมวิทยากรระหว่างหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ของทีมวิทยากรจริงร่วมกัน และประสบการณ์จากครูผู้สอนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งทีมวิทยากรในการวิจัยครั้งนี้มีการทำงานเป็นทีมที่ดี ทีมวิทยากรเป็นผู้ทรงภูมิองค์ความรู้ ได้แนวทางร่วมกัน ในทิศทางเดียวกัน มีการร่วมมือร่วมใจกันในการเผยแพร่ความรู้ ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาให้แก่ครูในโรงเรียนได้ และประทับใจในรูปแบบการจัดทีมสนับสนุนช่วยเหลือในการเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งตรงกับความต้องการของครู และสามารถช่วยเหลือครูได้จริง

ผลการประเมินความพึงพอใจสำหรับบุคลากรขององค์กรเครือข่ายที่ร่วมเป็นวิทยากร พบว่า มีผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 11 คน และผลการประเมินความพึงพอใจได้คะแนน 4.80 จากคะแนนเต็ม 5.00

รูปแบบการออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียน (School Outreach Program) ทีมวิทยากรกล่าวถึงการออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียนว่า รูปแบบที่โครงการวิจัยครั้งนี้ ได้นำผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้าไปให้บริการถึงในโรงเรียน ทำให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อชี้แนะโรงเรียนในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนรวมได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน และเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนครูในสภาพจริงตามบริบทของโรงเรียนแต่ละโรง และผู้เชี่ยวชาญได้ช่วยยืนยันและสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอนของครู และครูได้รับคำปรึกษาในการจัดการ

พฤติกรรมของเด็กที่ถูกต้อง ชัดเจนตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และทีมวิทยากรได้ชี้แนะแนวทางการพัฒนาเด็กแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริงได้ทำให้ครูรู้สึกอบอุ่นใจ และทำให้ครูมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนด้วย ครูจะได้ไม่กังวลเวลามีปัญหา เพราะมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยให้ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษถึงในโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย ทีมวิทยากรกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ น่าจะเป็นเรื่องของทีมผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ตรงกัน คือทีมผู้เชี่ยวชาญมาจากหลายหน่วยงานและแต่ละหน่วยงานมีภารกิจหลักที่จะต้องจัดการ ยิ่งกว่านี้ ยังมีปัญหาในระบบการให้บริการด้านการแพทย์กับการศึกษาที่แตกต่างกัน ทั้งการแบ่งประเภท คำจำกัดความของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น ควรมีการประชุมทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อให้การพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การจัดการเรียนรวมในอนาคต ทีมวิทยากรกล่าวถึงการจัดการเรียนรวมในอนาคตว่า รูปแบบการจัดการเรียนรวมที่เหมาะสม ควรเป็นไปตามรูปแบบการเรียนรวม CoCoOut21 Model เนื่องจากเป็นรูปแบบที่น่าจะมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้นจึงควรมีองค์กรใดองค์กรหนึ่งที่จะเป็นผู้คอยสนับสนุนโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม โดยเป็นหน่วยที่รวมผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อาจจะเป็นองค์กรระดับจังหวัด ที่ประชุมเสนอให้เป็นหน้าที่ของอนุกรรมการคนพิการจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ดำรงตำแหน่งเลขานุการ เพื่อเป็นผู้ดำเนินการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไป โดยจัดทีมวิทยากรในระดับพื้นที่แต่ละชุมชน อาจจะนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง แล้วขยายรูปแบบไปโรงเรียนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง และขยายเวลาในการติดตาม เพื่อให้เกิดการติดตามที่ใกล้ชิดขึ้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น จะสามารถเป็นตัวอย่างในการขยายผล และอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายได้

นอกจากนี้ ทีมวิทยากรยังได้ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากโครงการวิจัยครั้งนี้เป็นการรวบรวมทีมวิทยากรจากองค์กรต่าง ๆ มาร่วมทำงานร่วมกัน และเป็นการออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียน เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ตามบริบทการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของแต่ละโรงเรียน ดังนั้น ทีมวิทยากรจึงได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความต่อเนื่องของโครงการวิจัย

ทีมวิทยากรให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม และโรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรวม รวมถึงการเลือกกลุ่มเด็กที่มีในโรงเรียนที่หลากหลายมากขึ้น ควรขยายเวลาในการศึกษาค้นคว้า เพื่อดูผลผลิตที่เกิดขึ้น และการ

จัดทำตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัดพัฒนานักเรียนและครูผู้เข้าร่วมโครงการ การช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทที่มีความแตกต่างกัน และครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

ทีมวิทยากรได้เสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้ปกครองว่า เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าครูที่โรงเรียน ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ ต้องทำงานร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดและต้องดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน การขาดความร่วมมือของผู้ปกครองจะทำให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กของผู้ปกครองและโรงเรียนเป็นไปคนละทาง ดังนั้น โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษขึ้น เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อจะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ตามนโยบายของโรงเรียนและเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง

3. การประสานความร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่น

ทีมวิทยากรกล่าวว่า การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรควรมีการพัฒนาระบบเชื่อมต่อประสานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดระบบการบริการทางการศึกษา และการเชื่อมโยงกับระบบการบริการทางสาธารณสุข และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเพิ่มความรู้ที่ต้องเตรียมองค์ความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเป้าหมาย และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมและต้องดำเนินการตามลักษณะความแตกต่างของนักเรียนอย่างมีความเข้าใจ รวมถึงการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษและกฎหมาย สิทธิ โอกาส หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. การปรับปรุงแบบการให้บริการเป็นการให้บริการเชิงรุกสำหรับชุมชน คล้ายกับระบบนิเวศวิทยา (Ecological Framework) และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community-based Rehabilitation : CBR) เป็นการพัฒนาเชิงระบบ ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจาก ระบบนิเวศวิทยาและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนเป็นการประสานความร่วมมือของครอบครัวของผู้เรียน รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรทางการแพทย์ การศึกษาและภาคบริการอื่น ๆ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือระหว่างทุกส่วนของสังคมเพื่อช่วยแก้ไขปัญหการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลภายหลังการนำแผนการปฏิบัติการของบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงผลที่เกิดจากโครงการวิจัยครั้งนี้ที่มีต่อโรงเรียนด้านการบริหารว่า ผลการวิจัยทำให้โรงเรียนทราบถึงแนวทางการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรวม โดยเฉพาะการส่งต่อเด็กเพื่อเข้ารับการตรวจสอบทางการแพทย์ การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน โรงเรียนสามารถสร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนัก

ให้ผู้ปกครองให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง และผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดแนวทางและกระตุ้นคุณครูทุกคนให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษา รวมถึงแนวทางในการประสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงผลด้านการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากโครงการวิจัยครั้งนี้ที่มีต่อโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนว่า ครูได้รับความรู้ความเข้าใจการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในแนวทางการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปสู่การประยุกต์กับเด็กในชั้นเรียน การแก้ปัญหาและการจัดการพฤติกรรมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านความรู้ ความเข้าใจที่ส่งผลกับเด็กจะส่งผลที่จะไปศึกษาเรียนรู้กับเด็ก วิธีการจัดการกับเด็กเหล่านี้ในการเรียนร่วมกับเพื่อนในห้องเรียนรวมดีขึ้น และแนวทางการส่งต่อเด็กเข้ารับการตรวจจากสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์

บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจใน ทีมวิทยากรทุกท่านที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรเครือข่ายความร่วมมือการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และรูปแบบการออกบริการเชิงรุกถึงโรงเรียน ซึ่งทำให้ครูไม่ต้องออกจากโรงเรียน เพื่อไปรับการอบรมนอกสถานที่และเป็นการเข้ามาช่วยแก้ปัญหาให้แก่ครูในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ ครูมีความพึงพอใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทีมวิทยากรกับบุคลากรของโรงเรียน เกิดการเรียนรู้ และรับทราบปัญหาของเพื่อนร่วมงาน และได้ศึกษาเรื่องเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงการออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียนว่า การที่ทีมสหวิชาชีพที่เข้ามาในโรงเรียนทำให้ได้เห็นบริบทที่เป็นสภาพจริงที่ชัดเจนมากกว่าการตั้งรับอยู่ในหน่วยงาน และสามารถช่วยแก้ปัญหาให้ครูได้ตรงตามปัญหาในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยในการประหยัดเวลาและงบประมาณในการส่งต่อเด็กไปยังหน่วยงานเหล่านี้ ยิ่งกว่านี้ ทีมวิทยากรออกมาให้บริการถึงโรงเรียนบ้านดงทำให้ครูผ่อนคลายเกี่ยวกับปัญหาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปได้ระดับหนึ่ง และครูต้องการให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมโครงการวิจัยด้วย เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลเด็กใกล้ชิดและมีเวลาอยู่กับเด็กมากที่สุด นอกจากนี้ การออกให้บริการเชิงรุกถึงโรงเรียนช่วยให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างทีมวิทยากรกับคณะครูในโรงเรียนอย่างใกล้ชิดและช่วยสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหามาตรฐานตามสภาพที่เกิดขึ้นจริง

บุคลากรของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงกล่าวถึงการเรียนรวมในอนาคตว่า การจัดการเรียนรวมในอนาคตว่า ควรมีการดำเนินการต่อเนื่องไป เนื่องจากเป็นการให้โอกาสเด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษได้รับการศึกษาตามสิทธิทางกฎหมาย และให้มีหน่วยงานที่สนับสนุนออกให้บริการ เพื่อให้กำลังใจกับผลงานของคณะครู เพื่อเป็นการแบ่งเบาและช่วยในเชิงของการบริหารจัดการ โดยให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าครูที่โรงเรียน

สรุป ผลการประเมินความพึงพอใจสำหรับบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 65 คน และผลการประเมินความพึงพอใจได้คะแนน 4.42 จากคะแนนเต็ม 5.00

5. การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนการสอนแบบเก่าครูจะเป็นผู้สอนและมุ่งที่จะให้ความรู้แก่เด็กมาก ๆ ตามทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนแบบนี้อาจจะเหมาะสำหรับการจัดการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา แต่ถ้านำเอาวิธีการจัดการศึกษาแบบเดิม ๆ มาใช้ในปัจจุบันส่งผลต่อสังคม ดังนี้ ประการแรก เด็กวัยรุ่นจะเสียคนในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ประการที่ 2 อันตรรกะกว่า คือประชากรทั้งชาติจะกลายเป็นคนโง่เพราะได้ เรียนแค่ได้ความรู้ ความรู้ที่ได้เรียนมา 2-3 ปี ก็เก่าแล้ว ใช้ไม่ได้

ลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 วิจารณ์ พานิช (2555) ได้ระบุคุณลักษณะ 8 ประการของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความเห็น และลักษณะเฉพาะของตน
2. ต้องการดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน (Customization & Personalization)
3. ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง (Scrutiny)
4. เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาล และสถาบันการศึกษา
5. ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม
6. การร่วมมือ และความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม
7. ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูล และตอบคำถาม
8. สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

นอกจากนี้ยังได้ระบุหลักการหรือปัจจัยสำคัญด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ 5 ประการคือ

1. Authentic Learning เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริง การเรียนวิชาในห้องเรียน ยังไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติ ดังนั้น ครูจึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด กล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่าการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับ

บริบทหรือสภาพแวดล้อม ในขณะที่เรียนรู้ ห้องเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้การเรียนรู้ในมิติที่ลึก เพราะห้องเรียนไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติโจทย์ที่คล้ายจะเกิดในชีวิตจริงก็ได้ความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะได้รับการเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางกว่าสภาพสมมติ การออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์เกิด “การเรียนรู้ที่แท้” (Authentic learning) เป็นความท้าทายต่อครู ในสภาพที่มีข้อจำกัดด้านเวลา และทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งจากความเป็นจริงว่า เด็กนักเรียนในเมือง กับในชนบทมีสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงที่แตกต่างกันมาก

2. Mental Model Building เป็นการเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนทัศน์อาจมองอีกมุมหนึ่งว่า เป็น Authentic learning แนวหนึ่ง ผมมองว่านี่คือ การอบรมบ่มนิสัย หรือการปลูกฝังความเชื่อ หรือค่านิยมในถ้อยคำเดิมของเรา แต่ในความหมาย ข้อนี้นี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มา สังเกตจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญกว่านั้นคือ สังเกตประสบการณ์ใหม่ เอามาได้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ละจากความเชื่อเดิมหันมายึดถือความเชื่อหรือกระบวนทัศน์ใหม่ นั่นคือ เป็นการเรียนรู้ (how to learn, how to unlearn / delearn, how to relearn) ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เป็นคนที่มีความคิดเชิงกระบวนทัศน์ชัดเจน และเกิดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์ใหม่ได้ แต่การจะมีทักษะหรือความสามารถขนาดนี้ จำต้องมีความสามารถรับรู้ข้อมูลหลักฐานใหม่ ๆ และนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้เชิงกระบวนทัศน์ใหม่ได้

3. Internal Motivation เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงขับเคลื่อนด้วยฉันทะ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวคน ไม่ใช่ขับเคลื่อนด้วยอำนาจของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่เรียนเพราะไม่ยอมขาดใจ ครูหรือพ่อแม่จะเรียนได้ไม่ดีเท่าเด็กที่เรียนเพราะอยากเรียน เมื่อเด็กมีฉันทะและได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องจากครู วิทยะ จิตตะ และวิมังสา (อิทธิบาทสี่) ก็จะตามมา ทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกซึ้ง และเชื่อมโยง

4. Multiple Intelligence ในเวลานี้เป็นที่เชื่อกันทั่วไปแล้วว่า มนุษย์เรามีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และเด็กแต่ละคนมีความถนัดหรือปัญญาที่ติดตัว มาแต่กำเนิดต่างกัน รวมทั้งสไตล์การเรียนรู้ก็ต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายต่อครูในการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และจัดให้การเรียนรู้ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้เฉพาะตัว (Personalized learning) เรื่องนี้มีการวิจัยและการออกแบบการเรียนรู้ได้มากมาย ดังตัวอย่าง Universal Design for Learning ซึ่งก็คือ เครื่องมือสร้างความยืดหยุ่นหลากหลายในการออกแบบการเรียนรู้

5. Social Learning เป็นการเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคม หากยึดหลักการนี้ ครูก็จะสามารถออกแบบกระบวนการทางสังคมเพื่อให้ศิษย์เรียนสนุก และเกิดนิสัยรักการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้จะไม่ใช่งานส่วนบุคคลที่ทงอยเหงา น่าเบื่อ ขออนุญาตย้าณะครับว่า อย่าติดทฤษฎีหรือเชื่อตามหนังสือจนเกินไป จนไม่กล้าทดลองวิธีคิดใหม่ ๆ ที่อาจจะเหมาะสมต่อศิษย์ของเรามากกว่า แนวคิดแบบฝรั่ง เราอาจคิดหลักการเรียนรู้ตามแบบของเราที่เหมาะสมต่อบริบทสังคมไทยขึ้นมาใช้เองก็ได้ ซึ่งจะเห็นว่า เด็ก ๆ มีความสนใจใคร่รู้ใคร่เรียนเป็นทุน และเด็ก ๆ มีความสามารถเรียนรู้ได้

ด้วยตนเองหากสิ่งแวดลอมเอื้ออำนวย แต่มกัยยังเชื่อว่าครูที่ดีจะช่วยเหลือเพิ่มพลังและคุณค่าของการเรียนรู้ได้อีกมาก ในขณะเดียวกัน การศึกษาตามแนวทางปัจจุบันก็ทำลายความริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก ครูตองไมสอน แตตองออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) การเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ หรือปฏิบัติแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า Project-Based Learning : PBL

ทักษะสำหรับครูเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ครูตองไมใช่แค่มีใจ เอาใจใส่ศิษย์เท่านั้น ยังตองมีทักษะในการ “จุดไฟ” ในใจศิษย์ให้รักการเรียนรู้ให้สนุกกับการเรียนรู้ หรือให้การเรียนรู้สนุกและกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต ครูจึงตองยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก (Teach Less, Learn More)” คือ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ครูตองตอบได้ว่า ศิษย์ได้เรียนอะไร และเพื่อให้ศิษย์ได้เรียนสิ่งเหล่านั้น ครูตองทำอะไร ไม่ทำอะไร ในสภาพเช่นนี้ ครูยังมีความสำคัญมากขึ้น และท้าทายครูทุกคนอย่างที่สุดที่จะไม่ทำหน้าที่ครูผิดทาง คือ ทำให้ศิษย์เรียนไม่สนุก หรือเรียนแบบขาดทักษะสำคัญ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตอง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ที่ครูสอนไม่ได้ นักเรียนตองเรียนเอง หรือพูดใหม่ว่าครูตองไมสอน แตตองออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL ครูตองเรียนรู้ทักษะในการออกแบบการเรียนรู้แบบ PBL ให้เหมาะสมแก่วัยหรือพัฒนาการของศิษย์ สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (Content หรือ Subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนํา และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

สาระวิชาหลัก ประกอบด้วย ภาษาประจำชาติ และภาษาโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และรัฐ และความเป็นพลเมืองดี

หัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองดี ความรู้ด้านสุขภาพ และ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ประกอบด้วย ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยี

ทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบ เชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

แนวทางใหม่สำหรับครู

ครูต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองโดยสิ้นเชิงเพื่อให้เป็น “ครูในศตวรรษที่ 21” ไม่ใช่ครูในศตวรรษที่ 20 หรือศตวรรษที่ 19 ที่เตรียมคนออกไปทำงานในสายพานการผลิตในยุคอุตสาหกรรม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ (Knowledge worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (Learning person) ไม่ว่าจะประกอบสัมมาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ และเป็นคนที่ใช้ความรู้ แม้จะเป็นชาวนาหรือเกษตรกรก็ต้องเป็นคนที่พร้อมเรียนรู้ และเป็นคนที่ใช้ความรู้ ดังนั้น ทักษะสำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (Learning skills) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำต้องเป็นเช่นนี้ก็เพราะต้องเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และในขณะเดียวกันก็ต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เหมือนการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 หรือ 19 ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C

3 R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithmetic (คิดเลขเป็น)

7 C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้ 3 R x 7 C

ครูเองต้องเรียนรู้ 3R x 7C และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้เกษียณอายุจากการเป็นครูประจำการไปแล้ว เพราะเป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิตของตนเอง ระหว่างเป็นครูประจำการก็เรียนรู้สำหรับเป็นครู และเพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง ครูต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะในการเป็นโค้ช และสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Project-Based Learning) ของศิษย์

ครูต้องเลิกเป็น “ผู้สอน” ผันตัวเองมาเป็นโค้ช หรือ “คุณอำนวย” ของการเรียนรู้ของศิษย์ที่ส่วนใหญ่เรียนแบบ PBL นั่นหมายถึง โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเลิกเน้นสอน หันมานับเรียน ซึ่ง

ต้องเน้นทั้งการเรียนของศิษย์และของครู ครูจะต้องปรับตัวมากซึ่งเป็นเรื่องยาก จึงต้องมีตัวช่วย คือ Professional Learning Communities (PLC) ซึ่งก็คือ การรวมตัวกันของครูประจำการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานที่ครู

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) นี้คือ ทักษะพื้นฐานที่มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียน เพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และมีความซับซ้อนซ่อนเงื่อนมากขึ้น คนที่อ่อนแอในทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นคนที่ตามโลกไม่ทัน เป็นคนอ่อนแอ ชีวิตก็จะยากลำบาก ครูจึงต้องเอาใจใส่ พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในด้านนี้ ให้สามารถออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ศิษย์เรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเองในการเรียนรู้และนวัตกรรมได้ตลอดชีวิตวิธีออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์มีทักษะนี้ ใช้หลักการว่า ต้องมีการเรียนรู้แบบที่เด็กร่วมกันสร้างความรู้เองคือ เรียนรู้โดยการสร้างความรู้ และเรียนรู้เป็นทีม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมนี้อยู่ที่ยอดของ Knowledge-and-Skills Rainbow ซึ่งเป็นหัวใจของทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ทักษะในการเรียนรู้ (learning how to learn หรือ learning skills) และเรียนรู้ทักษะในการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้น (นวัตกรรม) ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) และการแก้ปัญหา (Problem solving) ซึ่งหมายถึง การคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญ (Expert thinking)
2. การสื่อสาร (Communication) และความร่วมมือ (Collaboration) ซึ่งหมายถึง การสื่อสารอย่างซับซ้อน (Complex communicating)
3. ความริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) และนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งหมายถึง การประยุกต์ใช้จินตนาการและการประดิษฐ์

ผู้เรียนจะต้องใช้ทักษะเหล่านี้ในการดำรงชีวิต เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเอง และเพื่อการทำงานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตในโลกของการทำงานที่เน้นความรู้ เป็นการท้าทายครูว่า ท่านจะออกแบบการเรียนรู้ให้แก่ศิษย์ของท่านอย่างไร ให้ศิษย์ได้เรียนรู้ทักษะเหล่านี้ติดตัวไป ทักษะเหล่านี้สอนโดยตรงไม่ได้ แต่จัดกระบวนการให้เรียนรู้ได้เคล็ดลับอย่างหนึ่งของการบ่มเพาะทักษะทั้ง 3 คือ การฝึกตั้งคำถาม

การตั้งคำถามที่ถูกต้องสำคัญกว่าการหาคำตอบ ครูจึงต้องชวนศิษย์หรือเปิดโอกาสให้ศิษย์ตั้งคำถามแปลก ๆ และชวนกันหาทางทดลอง หรือค้นคว้าเพื่อตอบคำถามนั้นทุกโอกาสของทุกกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ควรชวนกันตั้งคำถาม ศิษย์ควรได้เรียนรู้ว่าคำถามที่ถูกต้องเป็นอย่างไร และนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่อย่างไร ที่จริงเรื่องนี้ไม่ยากหากครูฝึกใจตัวเอง ไม่ยึดถูกผิดตามทฤษฎี แต่ชักชวนเด็กร่วมกันหาคำตอบที่นำไปสู่การเรียนรู้หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่

ทฤษฎีใหม่คัดค้านทฤษฎีเก่าโดยสิ้นเชิงว่า การเรียนรู้ไม่ได้มีลักษณะเรียงเป็นแถว จากเรียนรู้ทักษะหรือความรู้พื้นฐานไปสู่การเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อน ซึ่งเรียงลำดับจากความรู้ (Knowledge) ไปสู่ความเข้าใจ (Comprehension) การประยุกต์ใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมิน (Evaluation) ตามลำดับ แต่ในความเป็นจริง การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และการเรียนรู้จึงต้องเลย (Beyond) การรู้เนื้อหาไปสู่ความเข้าใจแท้จริงในระดับที่เอาไปใช้ได้ สถานการณ์จริง การเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อม ๆ กับการใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริง หรือเรียนทุกขั้นตอนในวงเล็บข้างบนไปพร้อม ๆ กันในสถานการณ์จริง จึงให้ผลการเรียนรู้ที่ลึกและเชื่อมโยงกว่าคือ รู้จริง ขั้นตอนการเรียนรู้จากผลการวิจัยในยุคปัจจุบันคือ จำได้ (Remember) เข้าใจ (Understand) ประยุกต์ใช้ (Apply) วิเคราะห์ (Analyze) ประเมิน (Evaluate) และสร้างสรรค์ (Create) โดยที่ขั้นตอนเหล่านี้เกิดพร้อม กันได้ หรืออะไรเกิดก่อนเกิดหลังได้ทั้งสิ้น รวมทั้งเกิดเรียงลำดับจากหลังไปหน้าก็ได้

การฝึกฝนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ต้องเกิดขึ้นในทุกขณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาที่ไม่มีเป็นทางการ การคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องไม่ใช่เกิดขึ้นแค่ในชั่วโมงเรียน หรือในชั้นเรียน แต่ต้องเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จนเป็นนิสัย เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวจึงจะเรียกว่ามีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนแบบ PBL ที่ครูเก่งด้านการชวนศิษย์ทบทวนไตร่ตรอง (Reflection หรือ AAR) บทเรียน การตั้งคำถามของครูที่ให้เกิดคิดหาคำตอบที่มีได้หลายคำตอบ จะทำให้ศิษย์เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ

การเรียนรู้ทักษะนี้เรียนโดยการตั้งคำถามมากกว่าเรียนโดยการหาคำตอบ ดังนั้น ในการเรียนทุกขั้นตอน ครูพึงชักชวนศิษย์ตั้งคำถาม คนที่ตั้งคำถามเก่งพึงได้รับคำชม การนำเอาข่าวหรือเรื่องราวในหนังสือพิมพ์มาวิเคราะห์ตั้งคำถามร่วมกันน่าจะเป็นการเรียนหรือฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ง่ายและสะดวกที่สุด แต่ครูต้องมีทักษะในการเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เคล็ดลับคือ ให้ชวนนักเรียนวางท่าที่ไม่เชื่อข่าวนั้น หรืออย่างน้อยก็ไม่เชื่อไปเสียทั้งหมด ชักชวนกันตั้งคำถามว่า มีความไม่แน่นอนอยู่ตรงไหนบ้าง หรือมีโอกาสที่จะบิดเบือนไปจากความจริงได้อย่างไรบ้าง คนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณคือ คนที่เข้าใจว่า “ความจริง” มีหลายชั้น และข้อเท็จจริงก็อาจจะจะมี “ข้อเท็จ” แฝงหรือปนอยู่กับ “ข้อจริง” ได้เสมอ นอกจากนั้นยังขึ้นกับการรับรู้หรือการตีความของผู้รับสารด้วย โดยที่การบิดเบือนไปจากความจริงอาจอยู่ที่มุมมองของตัวผู้รับสารก็ได้แน่นอนว่า ความสามารถหรือความลึกซึ้งของการคิดอย่างมีวิจารณญาณขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ของตัวบุคคล และขึ้นอยู่กับวัยและประสบการณ์ด้วย การฝึกฝนเรื่องนี้จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่หลากหลายของตัวนักเรียน ทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงถือได้ว่าเป็นทักษะขั้นสูง ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ สอนไม่ได้ หรือสอนได้

น้อยมาก นักเรียนต้องเรียนเอาเองโดยการฝึกฝน ครูจะเป็นโค้ชของการฝึกหัดนี้ โค้ชที่เก่งจะทำให้การเรียนรู้สนุกตื่นเต้นเร้าใจ

ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Media, Technology Skill) เป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญมากในศตวรรษที่ 21

ทักษะด้านสารสนเทศ (Information Literacy)

ทักษะด้านสื่อ (Media Literacy Skills) เป็นทักษะสองทางคือ ด้านรับสารจากสื่อ และด้านสื่อสารออกไปยังผู้อื่นหรือสาธารณะหรือโลกในวงกว้าง เนื่องจากยุคนี้เป็นยุค media 2.0 – 3.0 คนในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถใช้เครื่องมือสร้างสื่อ และสื่อสารออกไปได้หลากหลายทาง เช่น วิดีโอ (Video) ออดิโอ (Audio), พอดคาสท์ (Podcast) เว็บไซต์ (Website) เป็นต้น Center for Media Literacy ระบุว่า ทักษะด้านสื่อประกอบด้วยความสามารถด้านการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างสาร (message) ในรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่ ในรูปสิ่งพิมพ์กราฟิก แอนิเมชัน ออดิโอ วิดีโอ เกม มัลติมีเดีย เว็บไซต์ และ อื่น ๆ ขอย้ำว่าการเรียนรู้ทักษะเหล่านี้ไม่สามารถทำได้โดยครูสอนในชั้นเรียน แต่ทำได้โดยนักเรียนเรียนรู้ผ่าน PBL

ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) คู่มือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้ที่ ISTE (International Society for Technology in Education) แม้ว่าเด็กในยุคนี้เก่งกว่าครูและพ่อแม่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่เด็กยังต้องการคำแนะนำจากครูและพ่อแม่ในการใช้เครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ และไม่เข้าไปใช้ในทางที่ทำร้ายตนเอง หรือทำลายอนาคตของตนเอง

จุดที่สำคัญคือ ทั้งสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างรวดเร็ว ครูตามเทคโนโลยีให้ทันได้ยากและยากที่ครูจะตามเทคโนโลยีให้ทัน จึงต้องมีกลไกช่วยเหลือครูอย่างเป็นระบบ และครูก็ต้องหมั่นเรียนรู้ นี่เป็นเพียงแนวคิดและตัวอย่างเท่านั้น ครูสามารถใช้ความสร้างสรรค์ของตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกันในเครือข่ายครู ออกแบบการเรียนรู้ที่ดีกว่า เหมาะสมกว่าและต้องปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของเด็ก บริบทของชุมชน สังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตนั้นจะต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถม (หรืออนุบาล) ไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมหาวิทยาลัย โดยเรียนตามพัฒนาการของสมอง ครูจะต้องเรียนรู้วิธีการออกแบบการเรียนรู้แบบ PBL ให้แก่ศิษย์แต่ละกลุ่มอายุและตามพัฒนาการของสมองเด็กแต่ละคน เพราะทักษะกลุ่มนี้สอนไม่ได้ เด็กต้องเรียนเอง และครูยังต้องทำงานหนักขึ้นในการคิดค้นหาวิธีออกแบบการเรียนรู้ วิธีกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของทีมงานและศิษย์ รวมถึงวิธีชวนกันถอดบทเรียนหลังงานสำเร็จ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น การทำงานของครูในสภาพนี้ก็จะยิ่งน่าสนใจและท้าทายยิ่งขึ้น

ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability)

ความยืดหยุ่นและการปรับตัวเป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่ยืดหยุ่นและปรับตัวแบบไร้หลักการและเลื่อนลอยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง และไม่คาดฝันอย่างที่เป็นอยู่ในโลกปัจจุบัน และรุนแรงขึ้นในอนาคต ทำให้การวางแผนการทำงานแบบตายตัวใช้ไม่ได้ผล มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความสามารถสูงในการยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมายและคุณค่า นอกจากต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงแล้ว การทำงานในอนาคตยังเผชิญภาวะที่มีทรัพยากรจำกัด ตั้งแต่เวลา และทรัพยากรอื่น ๆ โดยต้องทำงานให้เข้าจังหวะกับงานส่วนอื่นในภาพใหญ่ และงานส่วนอื่นนั้นอาจอยู่ในส่วนอื่นของโลกที่ห่างไกล เป็นสภาพที่ต้องการความยืดหยุ่นและปรับตัว และเงื่อนไขของการปรับตัวอาจอยู่ที่การแข่งขันกับคู่แข่ง

การปรับตัวที่สุดยอดคือ การใช้วิกฤติเป็นโอกาส ใช้ปัญหาเป็นโอกาสหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ที่สุด ๆ ซึ่งจะเกิดการเรียนรู้สูงสุด ยิ่งโครงการมีความยากและซับซ้อนมากเพียงใด พนักงานก็มีโอกาสใช้และเรียนรู้ทักษะด้านความยืดหยุ่นและปรับตัวมากเพียงนั้น

การริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and Self-Direction)

งานในศตวรรษที่ 21 ต้องการความร่วมมือสูง และในขณะเดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองสูงด้วย พนักงานต้องไม่คอยแต่จะพึ่งหัวหน้าหรือคอยให้หัวหน้าสั่ง เพราะในศตวรรษที่ 21 หัวหน้าจะมีเวลาสอนหรือแนะนำลูกน้องลดลง และงานต้องการความฉับไวเพิ่มขึ้น พนักงานที่ดีคือ คนที่ชวนขวยเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลักจะเห็นว่าการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีทั้งลักษณะพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Inter-dependence) และเป็นอิสระต่อกัน (Independence) ซึ่งดูเผิน ๆ เป็นขั้วตรงกันข้าม แต่ฝึกให้ดีจะเป็นทักษะที่สำคัญมากในการทำงานและดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ และมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องฝึกทักษะนี้ตั้งแต่เด็ก และวิธีเรียนหรือฝึกที่ได้ผลคือ การเรียนแบบ PBL

นอกจากทักษะอาชีพและทักษะชีวิต 2 กลุ่มคือ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว และด้านการริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้แล้ว ยังมีทักษะอีก 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills)

หัวใจของทักษะนี้คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกริแค้นหรือแปลกแยก และทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม (Social intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (Emotional intelligence) ของศิษย์ ตัวช่วยครูให้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อศิษย์ได้พัฒนา

ทักษะนี้ อาจหาได้จาก Educators for Social Responsibility และ Asia Society แต่เป็นของสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยน่าจะมีหน่วยงานทำงานสนับสนุนด้านนี้ในบริบทไทยให้แก่โรงเรียนและครู การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability)

การเรียนรู้จากการทำโครงการ (PBL/ Project Base Learning) เป็นวิธีเรียนทักษะเหล่านี้ โดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Productivity) มีการเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบได้ รวมทั้งเพื่อการรับรู้ผลงานที่ทำได้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะที่ต้องการคือ ทักษะในการกำหนดเป้าหมายและบรรลุเป้าหมายนั้น

การจัดลำดับความสำคัญของงานและการใช้เวลา การเรียนรู้จากการทำโครงการมีขั้นตอนคือ ต้องทำความเข้าใจโครงการให้ชัดเจน วางแผน ลงมือทำ และประเมินว่าได้ผลงานคุณภาพดีหรือไม่ กระบวนการทำงานเหมาะสมเพียงไร ขั้นตอนเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

ภาวะผู้นำที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 คือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจาย บทบาท (Distributed leadership and responsibility) และความรับผิดชอบมี 3 ระดับ คือ

1. รับผิดชอบต่อตนเอง
2. รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันในทีม
3. ความร่วมมือกันในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน

วิธีการทำงานแบบที่จะแพร่หลายขึ้นเรื่อย ๆ ในศตวรรษที่ 21 เรียกว่า “แบบสตูดิโอ (Studio model)” เป็นการทำงานแบบที่คนจากหลากหลายหน่วยงานย่อยมาร่วมกันทำโครงการร่วมกัน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ แสดงบทบาทของแต่ละคนเพื่อทำให้เป็นทีมที่แข็งแกร่ง ทุกคนช่วยกันสร้างผลงานที่สร้างสรรค์ และร่วมเฉลิมฉลองความสำเร็จ แล้วสลายทีมงาน เพื่อให้แต่ละคนไปทำงานโครงการถัดไปที่มีสมาชิกของทีม แตกต่างไปจากเดิม

แนวคิดการเรียนรู้สำหรับครู

จงอย่างชมความสามารถ	ให้ชมความมานะพยายาม
เพื่อทำให้สิ่งที่มีคุณค่าคือ	ความมานะพยายาม
ความสำเร็จที่ได้มาจาก	ความบากบั่นเอาชนะอุปสรรค
จงอย่าชื่นชมความสำเร็จที่ได้มาโดยง่าย	

เป้าหมายของการเรียนในศตวรรษที่ 21 คือปูพื้นฐานความรู้และทักษะเอาไว้สำหรับการมีชีวิตที่ดีในภายหน้า ลักษณะของการเรียนรู้จึงเป็นสมดุลระหว่างคุณลักษณะ ในตารางผังซ้ายและขวา 15 ประการ ดังต่อไปนี้

ขึ้นกับครู/ครูเป็นตัวตั้ง (Teacher-directed)	เด็กเป็นหลัก (Learner-centered)
สอน	แลกเปลี่ยนเรียนรู้
ความรู้	ทักษะ
เนื้อหา	กระบวนการ
ทักษะพื้นฐาน	ทักษะประยุกต์
ข้อความจริงและหลักการ	คำถามและปัญหา
ทฤษฎี	ปฏิบัติ
หลักสูตร	โครงการ
ช่วงเวลา	ตามความต้องการ
เหมือนกันทั้งห้อง (One-size-fits-all)	เหมาะสมรายบุคคล (Personalized)
แข่งขัน	ร่วมมือ
ห้องเรียน	ชุมชนทั่วโลก
ตามตำรา	ใช้เว็บ
สอบความรู้	ทดสอบการเรียนรู้
เรียนเพื่อโรงเรียน	เรียนเพื่อชีวิต

สอนน้อย เรียนมาก (Teach Less, Learn More - TLLM)

สอนน้อย เรียนมาก เป็นอุดมการณ์ด้านการศึกษาระดับประเทศสิงคโปร์ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าครูทำงานน้อยลง แต่ความจริงกลับต้องทำงานหนักขึ้น เพราะต้องคิดหาวิธีให้นักเรียนเรียนได้มากขึ้น คือ ครูสอนน้อยลง แต่หันไปทำหน้าที่ออกแบบการเรียนรู้ชักชวนนักเรียนทบทวนว่าในแต่ละกิจกรรมของการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้อะไร และอยากเรียนรู้อะไรเพิ่มขึ้นอีก

แนวคิดนี้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2547 โดยเป็นส่วนหนึ่งของ “วิสัยทัศน์ 4” ของสิงคโปร์ อันได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ระดับประเทศ 2) วิสัยทัศน์ด้านการศึกษา 3) วิสัยทัศน์ด้านการจัดการการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน และ 4) วิสัยทัศน์ในการจัดให้มี PLC - professional learning communities เป็นเครื่องมือปฏิรูปการศึกษา

โปรดสังเกตว่าการปฏิรูปการศึกษาของสิงคโปร์เป็นกระบวนการที่มีทั้งบนลงล่าง (Top down) และล่างขึ้นบน (Bottom up) PLC - professional learning communities คือ กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดย CoP (Community of Practice) ของครู ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยงาน หรือ Bottom up นอกจาก สอนน้อย คือ สอนเท่าที่จำเป็น ครูต้องรู้ว่าตรงไหน ควรสอน ตรงไหนไม่ควรสอนเพราะเด็กเรียนได้เอง ครูออกแบบกิจกรรมให้เด็กเรียนจากกิจกรรม (PBL - Project-Based Learning) แล้วชวนเด็กทบทวนไตร่ตรอง (Reflection หรือ AAR)

ว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้าง และยังไม่ได้เรียนรู้อะไรบ้าง ครูจะเข้าใจอัตราความเร็วของการเรียนรู้ของเด็กที่หัวไวไม่เท่ากัน และที่สำคัญยิ่งคือ ให้เด็กบอกว่าอยากเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อให้ครูนำมาออกแบบการเรียนรู้ต่อนักเรียนจะรู้จากพฤติกรรมของครูว่า ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายคนและเอาใจใส่นาคตของเด็กแต่ละคน ต้องการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่ออนาคตของศิษย์ทุกคน

ในสภาพการเรียนเช่นนี้ นักเรียนจะตื่นตัวและต้องเตรียมตัวเรียนตลอดเวลา จะไม่มีเวลาไปทำเรื่องไม่เหมาะสมไม่ควร รวมทั้งครูต้องออกแบบให้บรรยากาศการเรียนรู้ของชั้นหรือของกลุ่มมีลักษณะควบคุมพฤติกรรมกันเอง สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน ต้องช่วยกันทำกิจกรรมให้สำเร็จโดยไม่มีใครถูกทอดทิ้งหรือแยกกลุ่ม เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนมีบทบาท (Student engagement) สูงมาก หรืออาจเรียกว่าเป็นการเรียนแบบที่ผู้เรียนกำหนด (Learners-Directed Learning) ในสภาพที่ครูใช้เวลาสอนน้อย ใช้เวลาออกแบบการเรียนรู้ และทบทวนผลการเรียนรู้มาก เท่ากับครูต้องเรียนรู้วิธีทำหน้าที่ครูของตนอยู่ตลอดเวลา เพราะครูไม่รู้ว่าวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้ศิษย์เรียนรู้ได้มากนั้น ทำอย่างไร ครูจึงต้องจับกลุ่มกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรงของตน ในกิจกรรมที่เรียกว่า Community of Practice - PCL ของครู

ผู้บริหารต้องคอยจับเอาประเด็นเรียนรู้สำคัญ ๆ จาก Community of Practice - PLC ไปจัดระบบของโรงเรียน ระบบของเขตพื้นที่การศึกษา และระบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้เอื้อต่อการเรียนรู้แนวสอนน้อย เรียนมาก เมื่อครูมีการเรียนรู้มากจากงานของตน ครูย่อมเก่งขึ้น ได้รับการยอมรับสูงขึ้น และได้รับการตอบแทนต่าง ๆ ตามมา

แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก (TLLM) เป็นแนวการจัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ภายใต้วิสัยทัศน์ในการพัฒนาระบบการศึกษาที่กล่าวว่า Thinking School, Learning Nation (TSLN) ซึ่งต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาเพื่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่ง Thinking School เป็นวิสัยทัศน์ที่ต้องการให้โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นนักคิด ส่วน Learning Nation เป็นวิสัยทัศน์ของการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับกับนวัตกรรมและความสามารถในการสร้างสรรค์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก (TLLM) ยังมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้นและเป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตของผู้เรียน ซึ่งต้องการเปลี่ยนจากการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณไปสู่การจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ คือต้องการเพิ่มการจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพและลดการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณซึ่งการเพิ่มการจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพ คือ การเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวการใช้แนวการสอนหรือวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนรู้ ส่วนการลดการจัดการศึกษาใน

เชิงปริมาณ คือ การลดบทบาทของครูจากผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะ กระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ การลดการเรียนรู้โดยการท่องจำ การสอบ และการหาคำตอบจากการแทนค่าในสูตรต่าง ๆ

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนแนวคิด สอนน้อย เรียนมาก

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนแนวคิด สอนน้อย เรียนมาก ได้แก่ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น

กรอบแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

1. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และผู้เรียนแต่ละคนสร้างความรู้ด้วยวิธีการที่ต่างกั นรวมทั้งอาจแตกต่างกับแนวทางของผู้สอน
2. ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างความรู้ใหม่ และผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้และประสบการณ์เดิมที่ต่างกั น
3. การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การมีประสบการณ์ตรง และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันของผู้เรียนมีส่วนช่วยในการสร้างความรู้ใหม่
4. ครูมีบทบาทในการจัดบริบทการเรียนรู้ตั้งคำถามที่ท้าทายความสามารถ และกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ และให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน

สมมติฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มีสมมติฐานเกี่ยวกับการสร้างความรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1. มนุษย์สร้างความรู้ผ่านกิจกรรมการไตร่ตรอง การสื่อสาร การอภิปราย ซึ่งทำให้พวกเขาสร้างประสบการณ์ในการแก้ปัญหา โดยมีแผนภาพโมเดลการเพิ่มหลังการเรียนรู้ของผู้เรียนในการอธิบายสมมติฐาน ดังแผนภาพ
 - 1.1 ความอยากรู้อยากเห็น และความขัดแย้งเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน
 - 1.2 การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทาง
 - 1.3 ความขัดแย้งทางปัญญานำมาซึ่งการไตร่ตรอง
 - 1.4 การไตร่ตรองกระตุ้นให้เกิดการจัดโครงสร้างใหม่ทางปัญญา
 - 1.5 ข้อ 1.1 ถึง 1.4 เกิดวงจร โดยประสบการณ์ของผู้เรียนมีผลต่อการเกิดของวงจรและวงจรนี้เองที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างพลังการเรียนรู้ให้กับตนเอง
2. การสร้างความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนต่างกั น และต่างจากที่ผู้สอนคาดหวังผู้สอนต้องยอมรับและจัดการที่จะสนับสนุนสิ่งที่ผู้เรียนคิด
3. องค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้
 - 3.1 การรวบรวมสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้นให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง

3.2 การสร้างแรงจูงใจในปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความรู้

3.3 การวิเคราะห์ความคิดของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมา พบว่า แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก ผู้สอนต้องสอนให้น้อยลง แต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น นั่นคือผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งบทบาทการสอนของผู้สอนแม้จะน้อยลง แต่บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของผู้สอน คือ ผู้สอนต้องมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ และเตรียมคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสอนน้อย เรียนมาก ผู้สอนต้องคำนึงถึงคำถาม 3 คำถาม ได้แก่ 1) ทำไมต้องสอน 2) สอนอะไร และ 3) สอนอย่างไร ซึ่งรายละเอียดของทั้ง 3 ข้อสรุปเป็นประเด็นที่ผู้สอนควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสอนน้อย เรียนมาก (TLLM) ได้ดังนี้

1. ผู้สอนควรตระหนักว่าในการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนนั้นควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ในการเรียนรู้และมีกำลังใจในการเรียนรู้ ไม่ใช่เน้นแต่เพียงเนื้อหา / ความรู้ที่จะสอนเท่านั้น
2. ผู้สอนควรให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบทสนทนาและแนวคิดที่สำคัญ มากกว่าการท่องจำได้
3. ผู้สอนควรสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับการทดสอบของชีวิต มากกว่ามีชีวิตเพื่อการทดสอบ
4. ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของเนื้อหาและเข้าใจการเชื่อมโยงกับเนื้อหามากกว่าที่จะสอนเนื้อหาแยกกันเป็นเรื่อง ๆ
5. ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า มีทัศนคติที่ดี และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มากกว่าที่จะนำความรู้ไปใช้ในการสอบเท่านั้น
6. ผู้สอนควรเน้นที่กระบวนการของการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการเน้นที่ผลการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว
7. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้คำถามกระตุ้น มากกว่าการให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น
8. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มากกว่าการที่ผู้เรียนเรียนรู้จากการทำแบบฝึกหัดและท่องจำ
9. ผู้สอนควรเป็นผู้แนะนำ สร้างบรรยากาศและจัดสถานการณ์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการเรียนรู้จากคำบอกของผู้สอน
10. ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนทั้งในด้านความสนใจและความพร้อม เพื่อที่จะได้เลือกวิธีสอนได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนมากกว่าการใช้วิธีสอนแบบเดียวกันกับผู้เรียนทั้งหมด

11. ผู้สอนควรใช้วิธีการประเมินผลหลากหลาย และเป็นการประเมินตามสภาพจริงในการวิเคราะห์คุณภาพและพัฒนาการของผู้เรียน มากกว่าการประเมินผู้เรียนจากการสอบเท่านั้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สอนน้อย เรียนมาก

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สอนน้อย เรียนมาก สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธีแต่ต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการไปฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สอนน้อย เรียนมาก ที่ ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่า วิธีหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ คือ การออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ซึ่งพัฒนาโดย Wiggins & McTighe ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดคำถาม การกำหนดความเข้าใจคงทน (Enduring understanding) จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา/ความรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ และทักษะที่ต้องการพัฒนา เมื่อเสร็จสิ้นการสอนแล้วผู้เรียนต้องเกิดความเข้าใจที่คงทน (Enduring understanding) ซึ่งเป็นความสามารถอย่างลึกซึ้งในการอธิบาย ประยุกต์ใช้ความรู้ และเชื่อมโยงไปสู่สถานการณ์ต่าง ๆ โดยการกำหนดความเข้าใจที่คงทน (Enduring understanding) มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดดังนี้

1. ความเข้าใจที่คงทนของเรื่องที่กำลังสอนควรสามารถถ่ายโอนไปสู่เรื่องอื่น ๆ และชีวิตจริง เพื่อเห็นความเชื่อมโยงของเนื้อหาและความสำคัญของเนื้อหาที่มีต่อชีวิตจริง
2. ความเข้าใจที่คงทนต้องผ่านกระบวนการสืบสวน อภิปราย ตั้งคำถาม และประเมินผล ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ในทันที
3. ความเข้าใจที่คงทนเกิดมาจากการเชื่อมโยงมโนทัศน์ หลักการ กฎ หรือทฤษฎีกับทักษะ/กระบวนการ
4. ความเข้าใจที่คงทนควรนำไปสู่บทสรุปของเรื่องโดยผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง ตัวอย่างของความเข้าใจที่คงทน (Enduring understanding) จำแนกตามวิชาและหัวข้อเรื่อง

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้

หลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ชิ้นงานหรือภาระงาน ซึ่งจะบ่งชี้ร่องรอยของการเรียนรู้ที่ผ่านการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมของผู้เรียน ทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่

ตัวอย่างของชิ้นงาน เช่น รายงาน เรียงความ แผนภาพ หุ่นจำลอง แฟ้มสะสมผลงาน โครงการ เป็นต้น

ตัวอย่างของภาระงาน เช่น การสอบ การพูดปากเปล่า การแสดงบทบาทสมมติ การตอบคำถาม การอธิบาย การกล่าวรายงาน การอภิปราย เป็นต้น

การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการในการตรวจสอบ ค้นหา หรือรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนแล้วนำผลที่ได้มาสรุป และตัดสินว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ การประเมินผล การเรียนการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน และไม่สามารถแยกออกจาก กระบวนการเรียนการสอนได้ ซึ่งการประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิด สอนน้อย เรียนมาก คือการ ประเมินตามสภาพจริง เนื่องจากการประเมินผลที่สามารถประเมินได้ทั้งกระบวนการ และผลที่ได้ จากการเรียนรู้

ประเด็นที่ผู้สอนควรคำนึงในการพิจารณากำหนด และประเมินหลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่

1. ความเข้าใจที่คงทน / ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนคืออะไร
2. จะใช้เครื่องมือใดในการประเมินความเข้าใจที่คงทน / ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับ ผู้เรียน
3. ผู้สอนจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วหรือยัง
4. หลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คืออะไรและเพียงพอที่จะสรุปว่าผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้หรือไม่
5. การประเมินผลการเรียนรู้ควรประเมินตามผลการเรียนรู้ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการออกแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งสอดคล้อง กับขั้นตอนที่ 1 และ 2 โดยประเด็นที่ต้องคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน มีดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ และแหล่งเรียนรู้ ควรอยู่ในชีวิตจริง
2. เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน รวมทั้งได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักคิด และนักแก้ปัญหา
4. ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สืบสอบหาความรู้ ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ผู้สอนมีบทบาทในการจัดบริหารการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตั้งคำถามที่ท้าทายความสามารถ และกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้

การประยุกต์ใช้แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้

การประยุกต์ใช้แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียน ครูผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบการออกแบบย้อนกลับ ที่มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังที่กล่าวข้างต้น โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

คำถามสำคัญ นักเรียนสามารถอ่าน เปรียบเทียบ และวิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูล ในชีวิตจริงได้อย่างไร

ความเข้าใจที่คงทน สาระการเรียนรู้เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบหนึ่งที่จะช่วยในการอธิบายข้อมูล หรือแนวโน้มของข้อมูลต่าง ๆ ในชีวิตจริง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกองค์ประกอบของการนำเสนอข้อมูลได้ถูกต้อง
2. อ่าน เปรียบเทียบ และวิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูลในชีวิตจริงเกี่ยวกับจำนวน เรื่องเรียนด้านมลพิษได้ถูกต้อง เนื้อหา / ความรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้

- องค์ประกอบของการนำเสนอข้อมูลด้วยกราฟเส้น

- การอ่าน เปรียบเทียบ และวิเคราะห์แนวโน้มจากข้อมูลที่นำเสนอสาระการเรียนรู้ที่

ต้องการพัฒนา ทักษะการให้เหตุผลและการเชื่อมโยง

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้หลักฐานการเรียนรู้ได้แก่ การนำเสนอคำตอบจากการทำใบกิจกรรมหน้าชั้นเรียน การตอบคำถาม และการอภิปรายเกี่ยวกับคำตอบจากการทำใบกิจกรรม

การประเมินผลการเรียนรู้

ประเมินตามสภาพจริงจาก การตรวจใบกิจกรรม การสังเกตจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การตอบคำถาม และการอภิปรายร่วมกันของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งนี้ใช้แนวการจัดการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (Cognitively Guided Instruction: CGI) พัฒนาโดยคาร์เพนเทอร์ และคณะ (Carpenter et al.) ซึ่งเป็นแนวการสอนคณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนแบบร่วมมือ มีการทำกิจกรรมกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สืบสอบหาความรู้ ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยผู้สอนเตรียมสถานการณ์ในชีวิตจริงเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ตั้งคำถามที่ท้าทายความสามารถ และกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเสนอปัญหา ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 3 ขั้นการนำเสนอคำตอบ และเหตุผล และขั้นที่ 4 ขั้นการอภิปรายคำตอบและเหตุผล โดยมีรายละเอียด (เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขจร, 2552-2553: 1-11) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การนำเสนอปัญหา

1. ครูนำเสนอแผนภูมิแท่งที่แสดงข้อมูลจำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษระหว่างปี พ.ศ. 2535-2549 ของกรมควบคุมมลพิษ จากนั้นนักเรียนร่วมกันอภิปรายองค์ประกอบของแผนภูมิแท่ง โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามทำให้เกิดการอภิปราย เช่น ชื่อแผนภูมิว่าอย่างไร แผนภูมินี้มีที่มาจาก

แหล่งข้อมูลใด ความสูงหรือความยาวของรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากแต่ละรูปแสดงอะไร รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากทุกรูปต้องมีความกว้างเท่ากันไหม และเริ่มต้นจากระดับใด ต้องเป็นระดับเดียวกันไหม เป็นต้น เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เรื่องแผนภูมิแท่งของนักเรียน

2. ครูนำเสนอกราฟเส้นของข้อมูลจากข้อ 1 จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ ระหว่างปี พ.ศ. 2535-2549 แล้วใช้คำถาม เช่น จุดแต่ละจุดในรูปภาพแสดงอะไร ต้องมีการลากเส้นเชื่อมจุดแต่ละจุดไหม ลักษณะของกราฟเส้นเหมือนหรือต่างจากแผนภูมิแท่งอย่างไรบ้าง เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการอภิปรายร่วมกันถึงองค์ประกอบของกราฟเส้นโดยเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่เดิมในเรื่องของแผนภูมิแท่งจากนั้นนักเรียนช่วยกันสรุปองค์ประกอบของกราฟเส้นว่าประกอบด้วย ชื่อกราฟ ส่วนของเส้นตรงในแนวตั้งเพื่อแสดงรายละเอียดของจำนวนหรือปริมาณของข้อมูลแต่ละรายการ ส่วนของเส้นตรงในแนวนอนเพื่อแสดงช่วงเวลาของข้อมูลแต่ละรายการ จุดเพื่อแสดงจำนวนหรือปริมาณของข้อมูลแต่ละรายการ ส่วนของเส้นตรงต่อจุดจากจุดแรกไปยังจุดถัด ๆ ไปจนถึงจุดสุดท้าย และที่มาของกราฟ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน และถูกต้อง

3. ครูนำเสนอใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องร้องเรียนด้านมลพิษระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2549

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-6 คน พร้อมให้นักเรียนทำใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องร้องเรียนด้านมลพิษระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2549

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามตามใบกิจกรรมที่ 1 พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล โดยในช่วงที่นักเรียนทำกิจกรรมนี้ครูจะคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พร้อมทั้งให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนเกิดข้อคำถามหรือปัญหา

ขั้นที่ 3 ขั้นการนำเสนอคำตอบและเหตุผล

6. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมที่ 1 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูเลือกนักเรียน 2-3 กลุ่มส่งตัวแทนมานำเสนอคำตอบของกลุ่มตัวเองพร้อมทั้งเหตุผล จากนั้นครูใช้คำถามนำเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดหรือเหตุผลที่ใช้เพื่อให้เกิดการแสดงผลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ที่สุด เช่น บอกได้ไหมว่าคุณได้คำตอบมาได้อย่างไร หรือ คุณบอกได้ไหมว่ากำลังคิดอะไรอยู่จึงตอบเช่นนั้น เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่เหลือครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอคำตอบ และเหตุผลที่แตกต่างออกไปจากของเพื่อน

ขั้นที่ 4 ขั้นการอภิปรายคำตอบและเหตุผล

7. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อบูรณาการคำตอบ แนวคิด และเหตุผลจากการนำเสนอ ของนักเรียนแต่ละกลุ่มย่อย โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามนำให้เกิดการอภิปราย เช่น เหตุผลของแต่ละกลุ่มเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เป็นต้น จากนั้นครู และนักเรียนช่วยกันสรุปคำตอบพร้อมเหตุผลตามใบกิจกรรมที่ 1 อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ นักเรียนสามารถอ่าน เปรียบเทียบ และวิเคราะห์แนวโน้มของข้อมูลได้ถูกต้อง

8. นักเรียนช่วยกันสรุปองค์ประกอบของกราฟเส้น

9. ครูยกตัวอย่างกราฟเส้นที่นำเสนอข้อมูลในชีวิตจริงอื่น ๆ แล้วให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ แนวโน้มของข้อมูล จากนั้นครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายประกอบเหตุผล โดยครูเป็นผู้ใช้คำถามทำให้เกิดการอภิปราย เช่น แนวโน้มของข้อมูลที่กำหนดให้มีลักษณะเป็นอย่างไร เป็นต้น เพื่อให้นักเรียน ตระหนักว่ากราฟเส้นเป็นการนำเสนอข้อมูลรูปแบบหนึ่งที่ช่วยในการอธิบายข้อมูลที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ได้อย่างมีเหตุผล

บทสรุป

จากที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น พบว่า แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก (TLLM) เป็นแนวคิดหนึ่งในการ จัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาระดับชาติของ ประเทศไทย โดยอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งต้องการให้ผู้สอนลดบทบาทในการสอน ของตนเองให้น้อยลง และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิด สอนน้อย เรียนมาก สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธีแต่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่ง วิธีการหนึ่งที่ประเทศสิงคโปร์นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ การออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การกำหนด หลักฐานการเรียนรู้ โดยที่ในขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถ ประยุกต์ใช้แนวการจัดการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (Cognitively Guided Instruction: CGI) ซึ่งเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเสริมสร้างความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ ความสำคัญกับการคิดของผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน และเอื้ออำนวยความสะดวกในการ จัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม มีโอกาสนำเสนอความคิดของ ตนเอง ร่วมกันอภิปราย ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับชีวิตจริงซึ่งสอดคล้องกับการจัดการ เรียนรู้ตามแนวคิด สอนน้อย เรียนมาก (TLLM)

การประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการศึกษาพิเศษ สามารถ ประยุกต์ใช้ตามหลักการการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยแบบ Home School ได้ โดยเน้นการใช้ทักษะ ด้านสารสนเทศ (Information Literacy) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) เนื่องจาก การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กจะได้เรียนรู้กับครูที่ โรงเรียนเพียงวันละ 6 – 7 ชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งการเรียนรู้กับครูเป็นลักษณะการทำงานบ้าน เพราะการ เรียนรู้ส่วนมากเด็กจะได้เรียนรู้กับผู้ปกครองที่บ้าน ดังนั้น การเรียนรู้ทางการศึกษาพิเศษในศตวรรษที่ 21 จึงควรจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว โดยที่เป็นการจัดการศึกษาตามที่ ครอบครัวต้องการ และโรงเรียนเป็นผู้ออกแบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของครอบครัว นอกจากนี้ สามารถใช้หลักการความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เป็น ทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความยืดหยุ่นและปรับตัว

เพื่อบรรลุเป้าหมายตามความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน และบริบทของสภาพการเรียนรู้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

สรุปวิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ต่างจากการจัดการเรียนการสอนยุคเก่าอย่างมาก คือ เด็กยุคใหม่มีความรู้เยอะ แล้วก็ความรู้ที่วิ่งมาเข้าหาผู้เรียนเยอะ เพราะฉะนั้น เรื่องการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนยากมากที่เด็กจะสนใจ เพราะเรื่องอื่นมันน่าสนใจกว่าเยอะ ในศตวรรษเป็นยุค Information Technology : IT จำนวนความรู้มันเพิ่มขึ้นมหาศาลอย่างรวดเร็วทุกวัน เราไล่ไม่ทัน ดังนั้นเราก็ไม่ได้ต้องการนักเรียนที่ท่องเก่งเรียนเก่งแต่เพียงอย่างเดียว แต่เราก็อยากได้เด็ก อยากได้นักเรียน อยากได้บัณฑิต ที่ใฝ่รู้ อยากเรียนรู้ของใหม่ๆ อยู่เรื่อย ๆ แล้วก็รู้วิธีที่จะเรียนรู้ด้วย คือมีทักษะการเรียนรู้ ที่เรียกว่า Learning Skill พร้อมกันนั้นเราอยากให้เด็กมีทักษะการใช้ชีวิตที่ดีด้วย ที่เรียกว่า Life Skill

สำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 นั้น นอกจากความรู้ในสาระวิชาหลักที่เด็กควรจะได้เรียนการสอน เด็กควรจะได้รู้แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้เด็กยังควรได้รับการปลูกฝังทักษะสำคัญ 3 เรื่องอีกด้วย คือ

1. ทักษะชีวิตและการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วยความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ
2. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม คือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ
3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือ การใช้และการประเมินสารสนเทศได้อย่างเท่าทัน วิเคราะห์และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ประสบความสำเร็จเราจำเป็นต้องมีโครงสร้างพื้นฐาน 4 ด้านเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ มาตรฐานและการประเมินในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับศตวรรษที่ 21 การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่แค่การอบรมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้

ประเด็นสำคัญก็คือ องค์ความรู้จำนวนมาก ที่ครูจะต้องคิดในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กหมดผลวิจัยก็บอกว่า ครูอย่าไปสอนเยอะ สอนเฉพาะส่วนที่สำคัญเขาเรียกว่า Essentials แล้วหลังจากนั้น เด็กจะมีความสามารถที่จะเอาความรู้ที่ไปต่อบริบทตัวเอง แล้วมันงอกขึ้นมา ส่วนที่ไม่ได้สอนเด็กก็จะเรียนได้เอง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ถือได้ว่า Teach Less Learn More จุดสำคัญที่กล่าวถึงมันต้องเปลี่ยนที่ว่าวิธี

ของการศึกษา จากเป้าหมายที่ความรู้ไปสู่ทักษะ จากเอาครูเป็นหลักมาเปลี่ยนเป็นเอานักเรียนเป็นลักษณะ เรียนโดยการปฏิบัติที่เรียนกว่า Project Base Learning คือเด็กเรียนโดยการทำ Project

การเรียนรู้แบบ Project Base Learning : PBL นั้นเป็นการเรียนที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ ผ่านการทำงานจริง หรือ Project ต่าง ๆ โดยที่ครูเป็นเพียง Coach ที่คอยช่วยเหลืออยู่ข้าง ๆ การเรียนแบบนี้จะช่วยให้เด็กได้ฝึกใช้ทักษะต่าง ๆ ตั้งแต่การตีโจทย์ ค้นหาหาข้อมูล หัดตรวจสอบและ ประเมินข้อมูลเพื่อนำสิ่งที่เหมาะสมมาใช้กับ Project ได้ฝึกปฏิบัติจริง เพิ่มทักษะในการสื่อสาร การ นำเสนออย่างสร้างสรรค์ และที่สำคัญที่สุดยังได้ฝึกการทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันเพื่อ ต่อ ยอดไปสร้างองค์ความรู้ต่อตัวเองต่อไป

Project หนึ่ง ๆ เราสามารถที่จะออกแบบแล้วใส่เงื่อนไขให้นักเรียนได้สามารถเรียนรู้ทักษะ สารพัดด้านคือครูต้องฝึกการเป็นครูช่วยเป็น Coach ให้เขาฝึกทำงาน เพื่อให้นักเรียนบรรลุได้ ตัว Concept การศึกษามันต้องเปลี่ยนไปจากที่เราคุ้นเคย หน้ามือเป็นหลังมือเยอะมาก ที่เรากำลังศึกษากันอยู่ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการศึกษาที่ไม่ลึกพอ ที่ไม่ทำให้คนไทย พลเมืองไทยเนี่ย มีวิจาร์ณญาณ แต่ถ้าเรียนแล้วให้ได้ Critical Thinking ซึ่งจริง ๆ แล้วสอนได้ยากมากนะ แต่ว่าทำให้เรียนได้เกิด Critical Thinking มีวิจาร์ณญาณ สังคมเราก็จะได้ยกระดับขึ้นมา

6. การนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

Coaching หมายถึง การสอนงานครู ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งในการพัฒนาบุคลากร หรือครู ทั้งนี้ ผู้นิเทศสอนงาน Coach โดยปกติ Coach สามารถเป็นได้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ ภายใน ส่วนผู้ถูกสอนงานโดยปกติจะเป็นครูที่อยู่ในสถานศึกษา เรียกผู้ถูกสอนว่า “Coachee”

การสอนงานจัดได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้นิเทศใช้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาครู ให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะเฉพาะตัว (Personal Attributes) ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Result Oriented) โดยจะต้องตกลงยอมรับร่วมกัน (Collaborative) ระหว่างผู้นิเทศและครู ทั้งนี้การนิเทศการสอนงานจะมุ่งเน้นไปที่ การพัฒนาผลการปฏิบัติงานของครู (Individual Performance) ในปัจจุบันแม้การสอนงานยังมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพ (Potential) ของครู เพื่อให้ครูมีพัฒนาการของความรู้ ทักษะ และ ความสามารถเฉพาะตัว และมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สูงขึ้นต่อไป เพื่อ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอันนำมาซึ่งตำแหน่งที่สูงขึ้นต่อไปในอนาคต

นอกจากนั้น การนิเทศสอนงาน ยังถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการระหว่างผู้นิเทศ และครู หรือเรียกว่า การสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) ที่ผู้นิเทศใช้ในการชี้แจง ทำความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครู ให้เตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา และเป็น

ช่องทางในการศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นโอกาสอันดีที่ผู้นิเทศจะได้รับรู้ถึงเป้าหมาย และกลยุทธ์ในการดำเนินงานของสถานศึกษา จากการเข้าร่วมประชุมกับผู้บริหารและครูในสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศสอนงาน

การนิเทศสอนงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นิเทศจะคอยแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากผู้นิเทศจะสอนงานแล้ว ยังจะช่วยให้ครูได้วิเคราะห์ตนเองให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หมดไป การนิเทศสอนงานจะช่วยให้ครูสามารถสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้ครูตระหนักว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น จะต้องใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไร เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ขณะเดียวกันผู้นิเทศสอนงานจะให้ข้อมูล ความรู้ที่จำเป็น ซึ่งครูยังขาดอยู่ ดังนั้น การนิเทศสอนงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงขึ้นอยู่กับทักษะของผู้นิเทศ และความสามารถในการรับ (Receptiveness) ของครูเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบแวดล้อมของการนิเทศสอนงานด้วย เช่น ความชัดเจนของตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI : Key Performance Index) ความชัดเจนในเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จ ประสิทธิภาพของการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยการนิเทศสอนงานที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้สภาพแวดล้อมการทำงานดีขึ้น การพูดคุยระหว่างการนิเทศสอนงาน จะช่วยให้ครูเข้าใจดีขึ้นว่า ผู้นิเทศมีความคาดหวังจากการนิเทศอย่างไร ทำให้มีการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ และเปิดโอกาสให้ต้องคิดถึงมาตรฐานและเกณฑ์ในการนำไปสู่ความสำเร็จ ในขณะที่ปฏิบัติงาน การนิเทศสอนงานที่มีประสิทธิภาพ จะสัมพันธ์กับบรรยากาศของการเรียนรู้ ซึ่งทั้งสองประการนี้จะสนับสนุนซึ่งกันและกัน

บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศสอนงาน

ผู้นิเทศสอนงาน (Coach) ควรเป็นผู้รักการอ่าน รักการแสวงหาความรู้ และเป็นผู้ชวนขวนขวายหาข้อมูลความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งแสวงหาประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อที่จะได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาทำหน้าที่ ให้การฝึกอบรม พัฒนาครู และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู เป็นผู้ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทดังกล่าวของผู้นิเทศสอนงาน จะแสดงบทบาทใดนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา ซึ่งบางครั้งผู้นิเทศสอนงาน อาจแสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่ง หรือแสดงมากกว่าหนึ่งบทบาท เรียกว่าบทบาทผสมผสาน (Mixed Roles)

คุณลักษณะของผู้นิเทศสอนงาน

ผู้นิเทศสอนงาน (Coach) แสดงบทบาทนิเทศสอนงาน ควรมีพื้นฐานลักษณะนิสัยที่ดี ดังต่อไปนี้

1. การยอมรับความจริง
2. เห็นอกเห็นใจ
3. มองโลกในแง่ดี
4. กระตือรือร้น
5. ให้โอกาส
6. ยืดหยุ่น
7. มั่นใจในตนเอง
8. กล้ารับผิดชอบและรับชอบ
9. มีวิสัยทัศน์

ผู้นิเทศสอนงาน ควรหลีกเลี่ยงลักษณะนิสัยที่ไม่ดี คือ การไม่วางใจ ขี้รำคาญ เอาแต่ใจ ถ้อยคำชอบเปรียบเทียบกับ รบไม่ได้ ไม่มั่นใจในตนเอง ไม่หวังดี และไม่รับรื้อน

แนวปฏิบัติการนิเทศสอนงาน

การนิเทศสอนงาน จะประสบผลสำเร็จได้ มีแนวปฏิบัติสำหรับผู้นิเทศสอนงาน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการสอนงาน
2. สภาพอารมณ์ปกติ พร้อมที่จะสอนงาน
3. สุขภาพร่างกายดี
4. วิธีการสอนงานมีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และผู้รับการนิเทศ
5. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ
 - 5.1 เนื้อหา/ขอบเขตของของงานที่นิเทศ
 - 5.2 ผังโครงสร้างสถานศึกษา วิสัยทัศน์ นโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา
 - 5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับการนิเทศ
6. เตรียมความพร้อม สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศสอนงาน
7. เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของครูที่เป็นผู้ใหญ่

รูปแบบของการเรียนรู้และการรับรู้ของการนิเทศ

การเรียนรู้ของครูแต่ละคนจะมีขีดจำกัดตามระยะเวลาที่กำหนด ควรกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมไม่มาก หรือน้อยเกินไป ย่อมจะทำให้ครูสามารถรับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้นิเทศสอนงาน หรือ ถ่ายทอดได้ดีกว่า และที่เหมาะสมคือประมาณหนึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง หากจำเป็นต้องใช้ ระยะเวลาใหม่มากกว่านี้ ควรจัดให้มีเวลาพัก (Break) เพื่อให้ครูมีโอกาสหยุดทบทวนความคิดและข้อมูล ที่ผู้นิเทศได้สอนงานไปแล้ว

การศึกษาวิเคราะห์และเลือกวิธีการหรือเทคนิคในการนิเทศสอนงานให้เหมาะสม โดยมี วัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ตลอดจนการให้คำแนะนำ

ถึงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการเปิดใจและเต็มใจที่จะตอบข้อซักถามต่าง ๆ ให้แก่ครู ไม่แสดงสีหน้ารำคาญ หรือต่อว่าครู เมื่อครูพยายามคิดหาทางพัฒนา และปรับปรุงระบบ หรือกระบวนการทำงานให้รวดเร็ว สะดวก และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และร่วมกันรับผลลัพธ์ที่ออกมาไม่ว่าผลลัพธ์นั้นจะออกมาดี หรือไม่ดีเพียงใด

ปัจจัยที่ทำให้การนิเทศสอนงานไม่บรรลุผลสำเร็จ มีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อม สถานที่ที่ใช้สำหรับสอนงาน ครู ไม่เหมาะสม เช่น กว้างหรือแคบเกินไป บรรยากาศในห้องประชุมดูเป็นทางการหรือเป็นกันเองเกินไป ห้องประชุมมีอากาศร้อน มีกลิ่น หรือเสียงรบกวน ทำลายสมาธิของผู้นิเทศและครู

2. การจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ การจัดหาและการจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ไม่ครบถ้วน ไม่มีคุณภาพ ในการนำไปใช้สอนงาน หรือไม่สามารถหาวิธีการใช้อุปกรณ์/เครื่องมือ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนงานได้

3. งบประมาณ สถานศึกษาไม่ได้ตั้งงบประมาณเพื่อการนิเทศสอนงานได้โดยเฉพาะ

4. บุคลากร คือ ปัญหาที่เกิดจากผู้ทำหน้าที่นิเทศสอนงาน โดยมีสาเหตุจากผู้ทำหน้าที่นิเทศสอนงาน ดังนี้

- 4.1 ขาดความรู้และไม่เข้าใจในเนื้อหาที่จะสอนงาน
- 4.2 ขาดทักษะในการควบคุมเวลาในการสอนงาน
- 4.3 ขาดทักษะของการสื่อสาร และวิธีการถ่ายทอดให้ครูเข้าใจ
- 4.4 ผู้นิเทศสอนงานไม่มีความรู้ และประสบการณ์ หรือมีไม่ตรงกับสิ่งที่ครูต้องการ
- 4.5 ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการสอนงาน
- 4.6 ทำตนไม่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู
- 4.7 อารมณ์หงุดหงิด หรือแสดงความไม่พอใจ เมื่อครูมีคำถามหรือมีข้อสงสัย
- 4.8 ขาดความพร้อมในด้านสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต ในขณะที่เขียนสอนงาน

5. ครู ครูผู้รับการนิเทศสอนงาน พบว่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การนิเทศสอนงานประสบความล้มเหลว คือครูมักจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธ ไม่ยอมทำตามที่ผู้นิเทศสอนงานได้ให้การนิเทศไว้ ทั้งนี้สืบเนื่องจาก ไม่มีเป้าหมายในการทำงาน หรือไม่สนใจที่จะพัฒนาตนเอง กลัวการเปลี่ยนแปลง ไม่พร้อมที่จะรับฟัง หรือขาดความเคารพศรัทธาผู้นิเทศ และอาจมีผู้นิเทศ (Coach) มากเกินไป ทำให้มีหลายแนวทางทำให้ครูเกิดความสับสน

6. วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษา ไม่เอื้อและไม่ได้รับการส่งเสริมจากผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางการจัดระบบ Coaching ในสถานศึกษา

การจัดระบบ Coaching ในสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมมีดังนี้

1. กำหนดระบบ Coaching เป็นนโยบายของสถานศึกษา
2. สร้างสภาพแวดล้อม และบรรยากาศของสถานศึกษาให้มีความไว้วางใจ (Trust) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ทำหน้าที่นิเทศสอนงาน และครูผู้รับการนิเทศสอนงาน
3. กำหนดในภาระงาน (Job Description) ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นิเทศภายในให้ทำหน้าที่เป็น Coach
4. กำหนดเรื่องการ Coaching เป็นหนึ่งในเป้าหมายประจำปีของสถานศึกษา โดยมีการกำหนดและวัดตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI : Key Performance Index)
5. เชื่อมโยงผลการทำ Coaching สู่ระบบ Performance Management และระบบจ่ายค่าตอบแทน

6. สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นวัฒนธรรมของการเรียนรู้ (Learning Culture) ดังนี้

- 6.1 เรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by Doing)
- 6.2 เรียนรู้โดยการถ่ายทอด (Learning by Teaching)
- 6.3 เรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning by Sharing)

ประโยชน์การนิเทศสอนงานที่ส่งผลโดยตรงต่อครู สถานศึกษา และผู้นิเทศมีดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้นิเทศการสอน (Coach)
 - 1.1 ผู้นิเทศสามารถปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - 1.2 ผู้นิเทศสามารถช่วยเหลือครู ในการสะท้อนจุดเด่น และจุดที่ยังมีปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูได้อย่างแท้จริง และครูสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ จากผู้นิเทศไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ
 - 1.3 ผู้นิเทศสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และปัญหา การเปลี่ยนแปลง การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ครูได้เข้าใจตรงกัน และมีทิศทางในการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
 - 1.4 ผู้นิเทศสามารถรับรู้ความคาดหวัง สภาพและปัญหา อุปสรรค ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะนำไปสู่ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการนิเทศอย่างแท้จริง
 - 1.5 เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. ประโยชน์ต่อครูผู้รับการสอนงาน (Coachee)
 - 2.1 การสอนงานจะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2.2 Coaching เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยผลักดันและสนับสนุนให้ครูทำงาน ให้บรรลุเป้าหมาย (Performance Goal) ตามแผนงานที่กำหนด

2.3 เข้าใจขอบเขต เป้าหมาย ของงาน และความต้องการที่ผู้นิเทศคาดหวัง

2.4 ได้รับรู้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง ปัญหา อุปสรรค ของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และภารกิจที่สถานศึกษากำลังดำเนินการในปัจจุบัน และจะดำเนินการต่อไปในอนาคต

2.5 ได้รับรู้ถึงปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้นิเทศ และมีส่วนร่วมกับผู้นิเทศ ในการพิจารณา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2.6 มีโอกาสรู้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของตน เพื่อสามารถนำไปพัฒนา และปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

3.1 สถานศึกษามีผลการปฏิบัติงาน (Organization Performance) เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 สถานศึกษามีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการสอนงานทำให้ครูมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งด้านการทำงานตามนโยบาย กลยุทธ์ วิธีการทำงาน และการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เป็นต้น

3.3 เป็นการส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา Mentoring หมายถึง พี่เลี้ยงที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ยอมรับ ที่สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือ ครู ให้พัฒนาศักยภาพสูงขึ้น เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ พี่เลี้ยงหรือ Mentor จะดูแลครู ดังนั้นครูจะได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยง เรียกว่า Mentee บางองค์กรจะเรียกระบบพี่เลี้ยง หรือ Mentoring System นี้ว่า Buddy System เป็นระบบที่พี่จะต้องดูแลเอาใจใส่น้อง คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำ เมื่อ Mentee มีปัญหา สถานศึกษาสามารถกำหนดให้มีระบบการเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูที่เข้ามา ทำงานใหม่ผู้ เป็น Mentor จะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศภายใน ครูต้นแบบ หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ คุณสมบัติหลักที่สำคัญที่บุคคลที่เป็น Mentor ที่ทำหน้าที่พี่เลี้ยงให้แก่ครูใหม่นั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีทัศนคติ หรือความคิดในเชิงบวก (Positive Thinking) มีความประพฤติดี สามารถปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ Mentee ได้ บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของ Mentor ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้แก่ครูใหม่ได้รับรู้ รวมถึงจะต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตน เพื่อปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และการตรวจสอบและติดตามผลการให้ความรู้ ความเข้าใจกับครูใหม่ด้วย

Mentoring นอกจากจะใช้กับครูบรรจุใหม่แล้ว ยังสามารถนำวิธีการนี้มาใช้กับครูที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา โดยคุณลักษณะของผู้ที่เป็น Mentee ในสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

คุณลักษณะของ Mentee

1. เป็นผู้ที่มีประวัติในการทำงานที่ประสบความสำเร็จ
2. เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด และมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน
3. เป็นผู้ที่มีความผูกพันกับสถานศึกษาและการจัดการศึกษา
4. เป็นผู้ที่มีความใฝ่ฝันและความปรารถนาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย
5. เป็นผู้ที่ชอบความท้าทายและเต็มใจ พร้อมทั้งจะทำงานนอกเหนือจากงานปกติ
6. เป็นผู้ที่มีความปรารถนาที่จะได้รับความก้าวหน้าและเติบโตในสายอาชีพ
7. เป็นผู้ที่เต็มใจรับฟังคำชี้แนะและข้อมูลป้อนกลับจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาปรับปรุง

ตนเองอยู่เสมอ

จากคุณลักษณะดังกล่าว จะพบว่า Mentee เป็นบุคคลที่มีผลงานโดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ เป็นผู้ที่มีผลงานดีเลิศ (Top Performer) ซึ่งสถานศึกษาจะต้องรักษาไว้ ดังนั้น ผู้ที่เป็น Mentor จึงเป็นเสมือนแม่แบบของ Mentee ด้วย

Mentor นอกจากเป็นแม่แบบของ Mentee แล้ว ยังมีบทบาทของการเป็นผู้สอนงาน (Coach) โดยการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันกับ Mentee ในเรื่องของวัฒนธรรมองค์กร ข้อควรระวัง หรือประเด็นความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร การปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น (Political Praps) รวมถึงการวิเคราะห์จุดแข็ง และข้อที่ควรพัฒนาปรับปรุงของ Mentee เพื่อที่จะได้หาวิธีการในการปรับปรุงความสามารถ และศักยภาพของ Mentee ต่อไป นอกจากนี้ Mentor ยังมีบทบาทของการเป็นผู้สนับสนุน (Advocate) คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือให้ Mentee มีโอกาสเติบโตหรือได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยให้โอกาสหรือเวทีที่จะแสดงผลงาน แสดงฝีมือและความสามารถในการทำงาน

คุณลักษณะของ Mentor

Mentor ที่ดี ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความสัมพันธ์ที่ดี (Interpersonal Skills)
2. การมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (Influence Skills)
3. การตระหนักถึงผลสำเร็จในการทำงานของผู้อื่น (Recognized others accomplishment)
4. การมีทักษะของการบังคับบัญชาที่ดี (Supervisory Skills)
5. มีความรู้ในสายวิชาชีพหรือสายงานของตน (Technical Knowledge)

บทบาทหน้าที่ของ Mentor

Mentor ในสถานศึกษาที่พัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเป็นทีม การนำ Mentoring แบบกลุ่มมาใช้ในการพัฒนา บุคคลในองค์กร จะมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง โดย Mentoring หรือ Learning Leader จะมีบทบาท และหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. Guide Mentor จะเป็นผู้แนะแนวแก่กลุ่ม Mentee ในการระมัดระวังอันตรายที่อาจ เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ที่จะสร้างปัญหา และอุปสรรคต่อการทำงานที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนดได้ แต่จะไม่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกทางให้ แต่จะช่วยให้กลุ่ม Mentee มองเห็นภาพ ของสถานศึกษาในอนาคต เพื่อให้กลุ่ม Mentee กลับไปทบทวนการปฏิบัติที่ผ่านมาจากอดีตจนถึง ปัจจุบัน ว่าเขาได้ใช้ทักษะ วิธีการ และพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีอย่างไร นอกจากนั้น Mentor จะตั้ง คำถามที่กระตุ้นให้กลุ่ม Mentee หาคำตอบที่จะทำให้กลุ่มสามารถมองเห็นกลยุทธ์ และเทคนิคใหม่ที่จะ นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ดังนั้นการเรียนรู้ของ Mentee ทุกคนซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของ ตนเองเท่านั้น แต่จะเรียนรู้จาก Mentor และจากประสบการณ์ของ Mentee คนอื่น ๆ ในกลุ่ม

2. Ally Mentor เป็นพันธมิตรที่คอยให้ข้อมูลแก่ Mentee แต่ละคนในกลุ่ม Mentee เกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็งของ Mentee แต่ละคน โดยวิธีการให้ Mentee เล่าถึงปัญหาของตน Mentor จะฟังอย่างตั้งใจ เห็นอกเห็นใจ และให้ข้อมูลความเห็นทั้งด้านดีและด้านไม่ดีอย่าง ตรงไปตรงมา และเป็นมิตร

3. Catalyst Mentor เป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่ม Mentee มองภาพวิสัยทัศน์และอนาคตของ สถานศึกษาว่าจะไปทิศทางใดในอนาคต สถานศึกษาถึงจะดี พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ และจะมีการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

4. Savvy Insider Mentor เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ทำให้มีแนวทางในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และสามารถให้แนวทางแก่กลุ่ม Mentee ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ และจะเป็นผู้ทำหน้าที่ เชื่อมโยง Mentee กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัด การศึกษาที่จะสามารถช่วยให้ Mentee เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานได้

5. Advocate ใน ขณะที่กลุ่ม Mentee เกิดการเรียนรู้ขึ้น สมาชิกจะเริ่มมองเห็นว่า ตนเอง สามารถผลักดันความเจริญก้าวหน้าและแผนพัฒนาความก้าวหน้าด้วยตนเอง Mentor จะทำหน้าที่ ช่วยให้ Mentee ได้มีโอกาสแสดงความสามารถให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ (Visibility) เช่น เมื่อ Mentee เสนอโครงการปฏิบัติงานที่เห็นว่าดี ก็พยายามผลักดันให้โครงการนั้นได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ เพื่อ Mentee จะได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความสามารถ

บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders)

การนำระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมาใช้ จะประสบความสำเร็จต่อเมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน การด้วย เพราะ Mentoring ต้องผสมผสาน บูรณาการ กับงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งระบบของสถานศึกษา เช่น งานบริหาร งานบุคคล งานวิชาการ งานกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งผู้เกี่ยวข้องนี้จะเป็นบุคคลนอกเหนือจาก Mentor คือ Mentee เช่น หัวหน้างานของ Mentee และผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งต้องมี บทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. Mentee ต้องมีบทบาทในเชิงรุก Mentee ใน Mentoring แบบกลุ่มจะมีบทบาท มากกว่า Mentoring แบบคู่ เพราะ Mentee ต้องช่วยกันสนับสนุนผลักดันกลุ่ม และร่วมกันคิดว่าจะ ใช้ประโยชน์จากความรู้ของ Mentor ได้อย่างไร ต้องเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของงานที่ตนรับผิดชอบ เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และต้องพยายามเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งกันและกัน แบ่งปันข้อมูล ความรู้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กันและกัน และสร้างประสบการณ์ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง นอกจากนี้ จะต้องแสวงหาความรู้ โดยการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ การศึกษาและการฝึกอบรม

2. หัวหน้างาน ต้องได้รับการบอกกล่าวเกี่ยวกับการดำเนิน Mentoring เพราะบางครั้ง อาจจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วย หัวหน้างานต้องมีจิตใจเป็นนักพัฒนา และมีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมใน กิจกรรม เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในส่วนที่ตนรับผิดชอบต่อสถาน ศึกษา และ ต่อตัว Mentee ซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หัวหน้างานจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำมอบหมายงานที่จะช่วย ให้ Mentee ได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของ Mentee และเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงาน ซึ่ง Mentee สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติได้

3. ฝ่ายบุคคล ต้องเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดวิธีการพัฒนาด้วย Mentoring ขึ้นในองค์กรโดยจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับ Mentoring แก่ Mentor และ Mentee และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) คัดเลือก Mentee จัดกลุ่มและคอยติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งควรประเมินทุก 6 เดือน

รูปแบบของ Mentoring

Refreshวิธี การ Mentoring ได้เริ่มมีขึ้นเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาบุคคลให้มีความสามารถสูงและใช้ในการพัฒนาผู้อื่น ให้สามารถก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้บริหารได้ เท่าเทียมกับชาย แนวคิดนี้ยังคงอยู่ต่อมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในสมัยก่อนรูปแบบของ Mentoring จะเป็นแบบคู่ คือ จับคู่กันระหว่าง Mentor 1 คน กับ Mentee 1 คน หรือ 2 คน ซึ่งปัจจุบันมีผู้เห็นว่า แบบคู่มิชอบจำกัดหลายประการ เช่น หา Mentor ได้ไม่เพียงพอกับจำนวน Mentee เพราะ Mentor หายากและการที่ Mentee เรียนรู้จาก Mentor เพียงคนเดียวนั้นไม่เพียงพอ เนื่องจากการพัฒนา บุคคลนั้นต้องอาศัยเครือข่ายของกลุ่มคนที่มีความรู้ ประสบการณ์และแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่ง รวมถึงเครือข่ายในกลุ่มเพื่อนร่วมงานด้วย ปัจจุบันจึงได้มีแนวคิด Mentoring แบบกลุ่ม คือ Mentor

1 คน ต่อ Mentee 4-6 คน ไม่ว่าจะเป็นแบบใด ก็ตาม การคัดเลือก Mentor จะเลือกจากผู้ที่มีระดับตำแหน่งสูงกว่า Mentee มีประสบการณ์สูง ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและสมัครใจเป็น Mentor ส่วนการเลือก Mentee ก็จะต้องเลือกจากผู้มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและโอกาสที่จะเลื่อนระดับตำแหน่งขึ้นเป็นผู้บริการ Mentor และ Mentee จะร่วมกิจกรรม Mentoring โดยการพบปะ ประชุม ปรึกษาหารือกันเป็นระยะ ๆ ปกติโครงการนี้จะกระทำต่อเนื่องเป็นเวลา 1-2 ปี

Mentoring แบบกลุ่มนี้ Mentor จะเป็นผู้นำให้เกิดการเรียนรู้ (Learning Leader) กลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด กำหนดประเด็นการพัฒนา ให้คำแนะนำกันเป็นกลุ่ม วิธีนี้จะเป็นการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมด้วย กลุ่ม Mentoring จะกลายเป็นกลุ่มแห่งการเรียนรู้ (Learning Group) ซึ่งคล้ายกับ Learning Team ใน Learning Organization ของ Peter Senge ที่กล่าวว่า เมื่อทีมเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เพียงก่อให้เกิดผลงานที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่สมาชิกแต่ละคนในทีมก็เจริญก้าวหน้าเร็วขึ้นด้วย ในกลุ่มแห่งการเรียนรู้ Mentee ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มจะมีโอกาสเรียนรู้จากเพื่อนสมาชิกด้วยกันและกันจาก Mentor ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเรียนรู้นั้น กำหนดให้ความรับผิดชอบในการนำและก่อให้เกิดการเรียนรู้ กระจายไปยังสมาชิกทุก คน รวมทั้ง Mentor ด้วย แบบกลุ่มนี้จะถือว่า Mentor หรือ Learning Leader เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมากกว่าจะเป็นคนนอก แต่โดยที่ Mentor เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ที่จะแบ่งปันได้มากกว่า Mentor จึงทำหน้าที่เป็นผู้นำของกลุ่มการเรียนรู้ โดยช่วยให้กลุ่มเข้าใจองค์กร ให้แนวทางแก่กลุ่มเพื่อสามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเอง และช่วยให้กลุ่มกำหนดทิศทางของการพัฒนากระบวนการนี้จะช่วยให้ Mentee เรียนรู้ประสบการณ์และความรู้จาก Mentor ซึ่งมีกระบวนการที่แตกต่างจากตน Mentor จะช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จโดย

1. ช่วยให้กลุ่มกำหนดประเด็นในการประชุมพบปะกัน
2. ให้คำแนะนำหัวข้ออภิปรายและโครงการที่จะช่วยให้กลุ่มเรียนรู้เพิ่มขึ้น
3. กระตุ้นให้กลุ่มแสดงความคิดเห็น
4. ให้คำปรึกษาเมื่อกลุ่มต้องการ
5. สนับสนุนกลุ่มโดยเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มกับบุคคลอื่นในองค์กร
6. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สมาชิกในกลุ่มเป็นรายบุคคล

ประโยชน์ของ Mentoring

1. สร้างกลุ่มคนที่มีความสามารถ มีศักยภาพ ได้เร็วกว่าพนักงานปกติ
2. จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานที่มีผลการปฏิบัติงานดี และมีศักยภาพในการทำงานสูงให้คงอยู่กับ

หน่วยงาน

3. กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานสร้างผลงานมากขึ้น พร้อมทั้งจะทำงานหนักและท้าทายมากขึ้น
4. สร้างบรรยากาศของการนำเสนองานใหม่ ๆ หรือความคิดนอกกรอบมากขึ้น

5. สร้างระบบการสื่อสารแบบสองช่องทาง (Two Way Communication) ระหว่าง Mentor และ Mentee หัวหน้างานในฐานะ Mentor มีเวลาที่จะคิด วางแผน กำหนดนโยบายและวางกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทีมได้มากขึ้น เนื่องจากได้มอบหมายงานส่วนหนึ่งให้ Mentee รับผิดชอบแล้ว

ความแตกต่างของ Coaching กับ Mentoring

การสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) มีความแตกต่างกันที่จุดเน้น กล่าวคือ การสอนงานนั้นผู้บังคับบัญชาจะสอนงานผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรงของตนเกี่ยวกับวิธีการทำงานในหน้าที่ปัจจุบัน และมีเป้าหมายระยะสั้น ในขณะที่การเป็นพี่เลี้ยงนั้น ผู้ที่เป็น Mentor ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของ Mentee และ Mentee อาจอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน หรือต่างหน่วยงานก็ได้ หากช่วยพัฒนา Mentee ให้เจริญก้าวหน้าไปในสายอาชีพได้กว้างขวางกว่า Coach Mentoring จะมุ่งไปที่การพัฒนาสายอาชีพและจะเป็นการพัฒนา Mentee เพื่อให้เป็นผู้บริหารของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ต่อไป Coaching และ Mentoring อาจดำเนินการควบคู่กันไปได้ เพราะต่างก็เป็นกระบวนการพัฒนาตนเองที่องค์กรต้องเป็นผู้กำหนดขึ้นเช่นกัน

สรุป

Coaching และ Mentoring เป็น เทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรที่ต้องการจะให้องค์กรเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ Coaching เป็นการสอนงานจากผู้บังคับบัญชาถึงผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง ด้วยวิธีการให้คำแนะนำและสอนงานแบบสองทาง (Two Way Communication) เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อม ๆ กัน ส่วน Mentoring การเป็นพี่เลี้ยง เลือกจากผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับหรือผู้บริหารในหน่วยงานมาให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือรุ่นน้องหรือผู้ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าในเรื่องที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการทำงานเพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งอาจไม่เกี่ยวกับหน้าที่ในปัจจุบันโดยตรงก็ได้ อย่างไรก็ตามทั้ง Coaching และ Mentoring ต่างก็เป็นเทคนิค ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะทำให้ทั้งผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และองค์กรมีความพร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลง มีผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ. 2556. ออนไลน์)

7. การวิจัยและการพัฒนา (Research and Development-R&D)

1. ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

รุจโรจน์ แก้วอุไร (2009. ออนไลน์) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development หรือ R&D) ไว้ว่า เป็นการวิจัยที่ต้องการค้นคว้าและพัฒนา ทำการทดสอบในสภาพจริงทำการประเมิน และดำเนินการปรับปรุงผลที่ได้รับหลาย ๆ รอบ จนได้ผลการพัฒนาผลที่

ได้รับที่มีคุณภาพสอดคล้องกับสุพัตร์ พิบูลย์ และคณะ (2552. ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความหมายของการวิจัยและพัฒนา ไว้ว่า

การวิจัยและพัฒนา เป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต

การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม หมายถึง สื่อ/สิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการ แล้วมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นวัตกรรมที่นำมาทดลอง คือ ปฏิบัติการ (Treatment) หรือตัวแปรต้น โดยมีดัชนีชี้คุณภาพในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นตัวแปรตาม

2. กระบวนการวิจัยและพัฒนา

กระบวนการวิจัยและพัฒนา อาจเริ่มด้วยระบบของการวิเคราะห์สภาพปัญหาให้ชัดเจน แล้วเข้าสู่ระยะของการพัฒนาทางเลือก หรือวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งระยะของการพัฒนาทางเลือกจะมีขั้นตอนคล้ายคลึงกับการวิจัยโดยทั่วไป แต่เป็นการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมให้ได้มาตรฐานก่อนที่จะทำการทดลองใช้ในสภาพจริงเพื่อตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม โดยทั่วไปการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมจะมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาต้นแบบ อาจเป็นการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ หรือรูปแบบการบริหารจัดการ

ขั้นที่ 2 ทดลองใช้นวัตกรรม

ขั้นที่ 3 สรุปผลการทดลอง เขียนรายงาน

ในการสร้างต้นแบบนวัตกรรม นักวิจัยและพัฒนายจะต้องตรวจสอบและปรับปรุงต้นแบบนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องในลักษณะของ การวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม (Review Literature)
2. สร้างต้นฉบับนวัตกรรม (D1 = Development ครั้งที่ 1)
3. ตรวจสอบประสิทธิภาพในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (R1 = Research ครั้งที่ 1)
4. ปรับปรุงต้นฉบับ (D2)
5. ทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น (R2)
6. ดำเนินการจนได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. แนวการปฏิบัติในการออกแบบวิจัยและพัฒนา

ในการออกแบบวิจัย จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยอย่างชัดเจน และกำหนดตัวบ่งชี้หรือประเด็นที่มุ่งศึกษา กำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ใช้ข้อมูลในการวิจัย หรือทดลองนวัตกรรม กำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ และกำหนดแนว

ทางการวิเคราะห์หรือตัดสินคุณภาพนวัตกรรม ซึ่งทุกรายการดังกล่าวนี้ควรจะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า และเป็นที่ยอมรับตรงกันระหว่างกลุ่มผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ รายละเอียด ดังนี้

1. การออกแบบในเรื่องของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะต้องกำหนดเป้าหมายประชากร หรือกลุ่มเป้าหมายในการใช้นวัตกรรมอย่างชัดเจน

2. การออกแบบในเรื่องการวัดตัวแปรหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยจะต้องกำหนดประเด็น ตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดพร้อมทั้งกำหนดแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างครบถ้วน กำหนดประเภทเครื่องมือหรือวิธีการวัด ช่วงเวลาในการวัด เช่น วัดก่อนและเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง พร้อมกำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดแต่ละรายการ กล่าวโดยสรุป จะต้องสรุปว่าตัวบ่งชี้ หรือประเด็นในการวัดในครั้งนั้น ๆ ประกอบด้วยอะไรบ้าง แต่ละตัวบ่งชี้หรือแต่ละประเด็น จะใช้เครื่องมือหรือวิธีการใดในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะพัฒนาเครื่องมือแต่ละชนิดอย่างไร และจะจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อไรบ้าง

ในการเลือกใช้เครื่องมือวัด ซึ่งมีหลายชนิด อาทิ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น การตัดสินใจว่าจะเลือกใช้เครื่องมือวัดชนิดใดจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติหรือลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด และข้อจำกัดต่าง ๆ อาทิ ถ้าเป็นตัวบ่งชี้ประเภทความรู้ก็ใช้แบบทดสอบ ถ้าเป็นพฤติกรรมก็ใช้แบบประเมินพฤติกรรม ถ้าเป็นเจตคติก็ใช้แบบวัดเจตคติ เป็นต้น หรือในบางกรณีนักประเมินได้เลือกใช้เป็นแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วยสาระหลายตอน แต่ละตอนมุ่งวัดตัวบ่งชี้ที่แตกต่างกัน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม นักวิจัยจะต้องระลึกเสมอว่าต้องเน้นในเรื่องความรวดเร็ว คล่องตัว มีประสิทธิภาพ สามารถรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทันกับช่วงเวลาต่าง ๆ ในขณะดำเนินการทดลองนวัตกรรม และกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องไม่เกิดผลกระทบเชิงลบต่อกระบวนการพัฒนา

3. การออกแบบในเรื่องสถิติ แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในงานวิจัยและพัฒนา สามารถเลือกใช้สถิติในลักษณะเดียวกับงานวิจัยทั่วไป ซึ่งจะมีทั้งสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ซึ่งการเลือกใช้วิธีการทางสถิติที่เหมาะสมจะเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลงานวิจัยได้ รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการทางสถิติเหล่านี้สามารถศึกษาได้จากเอกสารหรือตำราทั่วไป โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการวางแผนและออกแบบวิจัยและพัฒนา คือ กรอบแนวทางการวิจัย หรือโครงการวิจัยที่มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์

4. ตัวแปรต้นตัวแปรตาม ในงานวิจัยและพัฒนา

ในงานวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ ตัวนวัตกรรมหรือปฏิบัติการ (Treatment) ที่นักวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจหมายถึง สื่อ ชุดสื่อหรือ

วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษา ส่วนตัวแปรตาม คือ ตัวแปรที่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการใส่ปฏิบัติการ เช่น ความรู้ ความพอใจ เจตคติ ทักษะหรือสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นต้น

5. เครื่องมือวิจัย ในงานวิจัยและพัฒนา

เครื่องมือวิจัยในงานวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

1. เครื่องมือทดลอง หรือชุดนวัตกรรม หรือชุดปฏิบัติการ

การวิจัยและพัฒนาจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของนักวิจัย ในการแสวงหานวัตกรรมที่สร้างสรรค์ ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งลงทุนไม่มาก สะดวกใช้ สะดวกปฏิบัติ ให้ประสิทธิผลตามที่คาดหวัง การแสวงหานวัตกรรมที่สร้างสรรค์ นักวิจัยจะต้องทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หรือกรณีตัวอย่างนวัตกรรมที่หลากหลาย ก่อนที่จะสังเคราะห์ เป็นนวัตกรรมที่จะนำมาทดลอง ทั้งนี้ นักวิจัยควรจะสามารถชี้บ่งหรือระบุลักษณะที่เห็นว่าเป็นจุดเด่น ความสร้างสรรค์ หรือความเหมาะสมของนวัตกรรมได้อย่างชัดเจนอีกทั้งจะต้องเป็นนวัตกรรมที่มีความถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชา

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลหรือเครื่องมือวัดตัวแปร

ในการออกแบบด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์ ทบทวน วัตถุประสงค์ของการวิจัยกำหนดหรือระบุตัวแปรหรือประเด็นที่มุ่งศึกษา กำหนดแหล่งข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูลที่จะทำได้ข้อมูลที่มีความตรงหรือถูกต้อง กำหนดวิธีการหรือเครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดแนวทางการพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างชัดเจน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยและพัฒนา

การเลือกใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยและพัฒนาขึ้นอยู่กับชนิดของตัวแปร หรือตัวชี้วัดที่ทำการศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปมักจะมีวิธีการทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ความถี่ร้อยละ สำหรับตัวแปรตัดตอนทีวัดโดยเครื่องมือประเภทแบบตรวจสอบรายการ หรืออาจใช้การเปรียบเทียบสัดส่วนด้วยสถิติอ้างอิง ไคสแควร์

2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบความรู้หรือคะแนนจากมาตรประมาณค่า และใช้สถิติอ้างอิง การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน หรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยกรณีทดสอบหลายกลุ่ม เป็นต้น

3. ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อคำถามประเภทปลายเปิดหรือใช้เขียนแสดงความคิดเห็น หรือบรรยายสภาพการเปลี่ยนแปลงหลังการใช้นวัตกรรม

การเลือกใช้วิธีการทางสถิติ ให้เน้นหลักการ “สามารถตอบคำถามวิจัยได้ง่ายต่อการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ”

7. การเขียนรายงานการวิจัยและพัฒนา

การเขียนรายงานผลการวิจัยและพัฒนา มีจุดเน้นที่การบอกเล่ากระบวนการพัฒนา และผลการใช้นวัตกรรม พร้อมทั้งต้องแสดงผลงานที่ได้จากการพัฒนาคือ สื่อ อุปกรณ์ ชิ้นงานหรือรูปแบบทำงานอย่างชัดเจน

ในการนำเสนอผลงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ลักษณะการนำเสนอโดยทั่วไปจะปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ

1. ผลงานประเภทสิ่งประดิษฐ์ อาทิ พัฒนาสื่อ อุปกรณ์ ชิ้นงาน การนำเสนอจะประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ 1) ตัวสื่อนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และ 2) รายงานการพัฒนาหรือรายงานผลการทดลองใช้ ผลงานวิจัยและพัฒนาในลักษณะนี้จะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความน่าสนใจ ความสร้างสรรค์ของตัวผลงาน สื่อ อุปกรณ์ ชิ้นงาน เป็นสำคัญ

2. ผลงานประเภททดลองรูปแบบการบริหารจัดการ หรือรูปแบบการปฏิบัติงาน อาทิ ทดลองรูปแบบการสอน รูปแบบการทำงานใหม่ ๆ ผลงานประเภtnี้นักนำเสนอเป็นเล่มเดียวในลักษณะของรายงานการทดลอง รายงานการพัฒนา โดยจะต้องอธิบายให้เห็นรูปแบบของนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

8. บริบทองค์กรเครือข่ายในชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

บริบทขององค์กรเครือข่ายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3, และ เขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตการศึกษา 34 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัดเชียงใหม่ และภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งบริบทองค์กรเครือข่ายในชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่มีรายละเอียด ดังนี้

8.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (Chiangmai Primary Educational Service Area Office 3) ที่อยู่ 177 ถนนโชตนา หมู่ที่ 12 ตำบลแม่สุน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 50110 เว็บไซต์ <http://www.cmarea3.go.th> หมายเลขโทรศัพท์ 053 – 346659 โทรสาร 053-346660 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ใน ปีงบประมาณ 2561 ตามนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัด ดังนี้

วิสัยทัศน์

การศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษา บนพื้นฐานของความเป็นไทย และความหลากหลายของชาติพันธุ์ นิยามศัพท์ในวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

1. คุณภาพการศึกษา หมายถึง ทั้งผู้เรียน ครูบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา สำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และการบริหารจัดการภายในทุกหน่วยงาน จะต้องเป็นตัวอย่างส่งเสริมให้เกิดคุณภาพ ในการจัดการศึกษา

2. มาตรฐาน หมายถึง มาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. พื้นฐานของความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติศาสนา ศักดิ์ศรี 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

4. ความหลากหลายของชาติพันธุ์ หมายถึง ผู้รับบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สังคม และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลัก ของคนไทย 12 ประการ บนพื้นฐานของความเป็นไทย และความหลากหลายของชาติพันธุ์

3. พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยเน้นหลักธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความ รับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

เป้าประสงค์

1. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตาม วัย มีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค

3. ครูผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีสมรรถนะที่เหมาะสม และมี วัฒนธรรม การทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และสถานศึกษา มีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จัดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเน้นการบูรณาการการทำงาน การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษา

6. สถานศึกษาในพื้นที่สูง พื้นที่ชายแดน ได้รับการพัฒนาคุณภาพและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษา

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง และการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จุดเน้น

จุดเน้นที่ 1 อ่านออก เขียนได้ตามระดับ

แนวทางดำเนินงาน

- ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัย

- ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน

จุดเน้นที่ 2 ขับเคลื่อนคุณธรรม ในสถานศึกษา

แนวทางดำเนินงาน

- ปลุกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคีสมานฉันท์สันติวิธีต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และความเป็นพลเมือง

- ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

- เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เช่น อาชญากรรม และความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ สิ่งเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ ฯลฯ
- ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกภัยสิ่งแวดลอม มีคุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
- ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จุดเน้นที่ 3 ศาสตร์พระราชา สร้างทักษะชีวิต

แนวทางดำเนินงาน

- น้อมนำแนวพระราชดำริสืบสานพระราชปณิธานและพระบรมราโชบายด้านการศึกษา หรือ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน
- พัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่ชายแดน และเขตพื้นที่สูงให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่
- ปรับปรุงหลักสูตรในระดับปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ตามความจำเป็นและ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม
- ส่งเสริมการจัดหลักสูตรทักษะอาชีพ ควบคู่ไปกับวิชาสามัญเช่น ทวิศึกษา (Dual Education), หลักสูตรระยะสั้น
- ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพอย่างเข้มแข็งต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

จุดเน้นที่ 4 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

แนวทางดำเนินงาน

- ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาประเทศคู่ค้าและภาษาอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษา

จุดเน้นที่ 5 งานวิชาการเน้นการคิดวิเคราะห์เป็นฐาน

แนวทางดำเนินงาน

- พัฒนาผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา ให้มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้มีความพร้อมเข้าสู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้น
- พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลทุกระดับ ให้มีคุณภาพและมาตรฐานนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ

- ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการ ให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน
 - ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - ปลุกฝังทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ - ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น สะเต็มศึกษา (Science Technology Engineering and Mathematics Education : STEM Education) เพื่อพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0
 - ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผลโดยเน้นให้มีการวิจัยในชั้นเรียน
 - พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น TEPE Online, PLC, การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning), การพัฒนาครูทั้งระบบที่เชื่อมโยงกับการเลื่อนวิทยฐานะ
 - ยกระดับผลการประเมินระดับนานาชาติตามโครงการ PISA (Programme for International Student Assessment)
 - ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในด้านต่างๆ
- จุดเน้นที่ 6 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
- แนวทางดำเนินงาน
- พัฒนาระบบการวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล
 - พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา ที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้
 - สร้างความเข้มแข็ง และยกระดับคุณภาพสถานศึกษาตามบริบทของพื้นที่
 - ส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง
 - ยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษา และองค์กรบุคคล ที่มีผลงานเชิงประจักษ์
 - สร้างความเข้มแข็งในการยกระดับคุณภาพการศึกษารูปแบบเครือข่าย เช่น เครือข่ายศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบล
 - ส่งเสริม สนับสนุนผู้ประกอบการ ชุมชน สังคม และสาธารณชน ให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำกับดูแล ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน
 - ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา
 - การกำหนดแผนอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การประเมินและการพัฒนา

- การสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจในการทำงาน
- ส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค
- สร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบส่งเสริมความประพฤตินักเรียน ระบบคุ้มครองนักเรียน และการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับเด็กด้อยโอกาส ที่ ไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร เช่น เด็กไร้สัญชาติเด็กพลัดถิ่น เด็กต่างด้าว เด็กไทยที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน เป็นต้น
- ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง เช่น การพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance learning information technology : DLIT) , การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) ฯลฯ
- ส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนด้วยพลังประชารัฐอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน
(ออนไลน์, 2561 : <http://www.cmarea3.go.th/2560/>)

8.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 4

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรจัดและส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ให้มีคุณภาพ ทัดเทียมระดับประเทศภายในปี 2559

พันธกิจ

1. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่มืออาชีพ

3. สร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา

4. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

1. พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ทัดเทียมระดับประเทศ

2. พัฒนาความเป็นเลิศไปสู่ระดับชาติ

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตรงตามสมรรถนะ และภาระงาน

4. พัฒนาสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง

5. มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา

กลยุทธ์

1. การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาความเป็นเลิศ
2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นมืออาชีพ
3. การสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา
4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พ.ศ. 2553 ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ตั้งอยู่เลขที่ 134 หมู่ที่ 8 ถนนเชียงใหม่ – ฮอด ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวจังหวัด 20 กิโลเมตร ประกอบด้วย 5 อำเภอ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ ทิศเหนือ อำเภอสะเมิง และอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ทิศตะวันออก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตก อำเภอจอมทอง และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

อำนาจหน้าที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่ การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดและการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่น ที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไประหว่างองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้มอบหมาย (ศุภวรรณ ทิพนธธรณินทร์. 2559 : สัมภาษณ์)

8.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

สถานที่ตั้ง : อาคารอำนวยการ ชั้น 4 และชั้น 5 ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 เขตพื้นที่รับผิดชอบจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปรัชญา

การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ปณิธาน

ยึดประโยชน์ของนักเรียนและสถานศึกษาเป็นสำคัญ

วัฒนธรรมองค์กร

องค์กรแห่งคุณภาพที่มีชีวิต (Quality Organization of Life)

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 เป็นองค์กรที่ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาและให้บริการทางการศึกษาได้ มาตรฐานและมีคุณภาพ 1 ใน 10 ของประเทศ ภายในปี 2562

พันธกิจ

1. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และบริการการจัดการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐาน

2. กำกับ ติดตาม ตรวจสอบประเมินผล และนิเทศการจัดการศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

3. พัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้าง ความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาขององค์กร บูรณาการการจัดการศึกษา การ พัฒนาบุคลากร และการนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและ ยกระดับคุณภาพการศึกษา

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมี คุณภาพตามมาตรฐาน
2. ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติ หน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สามารถ บริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพการศึกษา และ คุณภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐาน

กลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพการศึกษา มุ่งผลให้ผู้เรียนทุกระดับ ทุกประเภท มีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา สร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทาง การศึกษา อย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพตามมาตรฐาน
2. พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน
3. พัฒนาประสิทธิภาพ ระบบการบริหารจัดการ โดยเน้นระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบูรณาการ การจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและยกระดับ คุณภาพการศึกษา

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่กำหนดขึ้นตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา พ.ศ. 2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 29 พฤศจิกายน 2560 กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
12. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

การแบ่งส่วนราชการภายใน

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ได้แบ่งส่วนราชการภายในตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ดังกล่าว ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มนโยบายและแผน
3. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4. กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์
5. กลุ่มบริหารงานบุคคล
6. กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
7. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
8. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
9. หน่วยตรวจสอบภายใน

(ออนไลน์, 2561 : <http://www.secondary34.go.th/web34/index.php>)

8.4 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 353 หมู่ 8 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โทรศัพท์ 053-112253 โทรสาร 053-112234 website: specialo8.com E-mail: special_o8cm@hotmail.com

บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา จำนวน 5 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และในปี พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษระดับเขตการศึกษาจำนวน 8 แห่ง โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสื่อ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ให้บริการและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและอบรมบุคลากร รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คนพิการและสถานศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอีกจำนวน 63 แห่ง โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคนพิการ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสื่อ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ให้บริการและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คนพิการและสถานศึกษา ทำให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษครบทั้ง 76 จังหวัด

จากการดำเนินการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัด ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ รวมทั้งความชัดเจนเรื่องภาระงานและบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษเสมอมา ส่งผลให้การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษตอบสนองวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาพิเศษได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับมีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการปฏิบัติหน้าที่อื่นของศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2553 จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับกฎหมายและภาระงานที่สามารถดำเนินการได้อย่างแท้จริง ดังนี้

1. จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และเตรียมความพร้อมของคณพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการโดยให้มีการจัดทำแผนและให้บริการตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) รวมทั้งจัดทำแผนและให้บริการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) จัดสัมมนาผู้เกี่ยวข้องเรื่องการจัดทำแผน ให้คำปรึกษาแนะนำและบริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละประเภท ด้วยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน/ข้อมูลทั่วไป (จากการสัมภาษณ์ สังเกตและสืบค้นจากแฟ้มประวัติของคณพิการ) การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา (ตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ) การประเมินความสามารถพื้นฐาน โดยประเมินศักยภาพของคณพิการ จัดหาสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การประเมินความก้าวหน้า สรุปลพัฒนาการของคณพิการแต่ละคน การนิเทศติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อคณพิการไปรับบริการที่เหมาะสม เช่น บริการทางการแพทย์ โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ เป็นต้น

2. จัดระบบการเปลี่ยนผ่านสำหรับคณพิการ (Transition) ดำเนินการโดยคำนึงถึงความต้องการของคณพิการในลักษณะความต้องการ ด้านสภาพแวดล้อม ช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง เช่น จากบ้านไปสู่โรงเรียน / โรงพยาบาล / สถานที่ อื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็น โดยจะต้องให้คณพิการ/ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับคณะบุคคล สหวิชาชีพ เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านของคณพิการ มีข้อจำกัดน้อยที่สุด เพื่อให้คณพิการได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพให้มากที่สุด

3. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดการเรียนร่วม ดำเนินการโดยส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษา จัดตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินงานให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษาแต่ละคนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา จัดการเรียนการสอนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษา โดยการจัดทำแผน การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนรายบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษา อย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง พร้อมทั้งดำเนินการส่งเสริม แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนา การจัดการเรียนร่วมให้ดียิ่งขึ้น

4. จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และ ความช่วยเหลือ

อื่นใดทางการศึกษา รวมถึงการจัดบุคลากร ดำเนินการโดยจัดทำ จัดหา ประสานงาน ตลอดจนจัดสรรงบประมาณสนับสนุน การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน แก่คนพิการ ครอบครัวสถานศึกษา และทุกภาคส่วนในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษตั้งอยู่ จัดให้มีการส่งเสริมการผลิต การให้บริการคำปรึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อการเรียนการสอนสำหรับคนพิการแต่ละประเภท

5. พัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ดำเนินการโดยจัดอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ดูแลคนพิการ ผู้ที่สนใจหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำหลักสูตร และคู่มือการฝึกอบรมด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จัดสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมให้มีการผลิตคู่มือและเอกสารทางวิชาการ จัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างวิทยากรแกนนำ และกระตุ้นแบบด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ จัดหาทุนศึกษาต่อและศึกษาดูงานแก่บุคลากรทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมสถาบันที่ผลิตบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และประกาศเกียรติคุณ แก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ

6. ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation: CBR) ด้วยกระบวนการทางการศึกษา ดำเนินการโดยจัดกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น ให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนปกติ โดยการให้ครอบครัว และชุมชนเป็นหลักในการดูแลคนพิการ เพื่อสนองความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของคนพิการ เพราะกิจกรรมในชุมชนมีหลากหลายทำให้มีความสุข ในการดำรงชีวิตมากกว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการให้บริการช่วยเหลือคนพิการ และมีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กับสถาบันที่ให้บริการช่วยเหลือด้วย เพราะ ผู้ปกครองจะรู้สึกโดดเดี่ยว หรือถูกทอดทิ้งให้บริการอยู่ฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการได้รับ การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านการใช้มือและตา พัฒนาการด้านการใช้ภาษา พัฒนาการด้านความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง และพัฒนาการทางด้านสังคม ซึ่งส่งผลให้คนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง จนสามารถลดระดับความพิการ เมื่อได้รับการดูแลช่วยเหลือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และ ชุมชนอย่างถูกต้องและเหมาะสม

7. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ดำเนินการโดย รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูล สถิติ สารสนเทศ เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบหลักเกณฑ์ นโยบาย มติคณะรัฐมนตรี ทะเบียนคนพิการ ข้อมูลการได้รับบริการทางการศึกษาและอาชีพของคนพิการ จัดทำฐานข้อมูลความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของคนพิการเป็นรายบุคคล รวบรวมแหล่งความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานที่ให้บริการ

สำหรับคนพิการในพื้นที่ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษาในสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประสานข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อพัฒนาการศึกษาของคนพิการและสร้างเสริมเจตคติต่อคนพิการในทางที่สร้างสรรค์

8. บทบาทหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่อื่นของศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2553 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 95 ง ณ 6 สิงหาคม 2553 (อุไร กุศล. 2559 : สัมภาษณ์)

8.5 สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ เชียงใหม่

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 196 หมู่ 10 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มก่อตั้ง เมื่อ พ.ศ. 2535 ครั้งแรกชื่อ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ เป็นหน่วยงานที่ดูแลด้านพัฒนาการ และสุขภาพจิตเด็ก ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ เป็นผู้นำด้านสุขภาพจิตและพัฒนาการเด็ก โดยมีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาในชุมชน และเป็นสถาบันวิชาการวิจัยและพัฒนาสนับสนุนวิชาการด้านสุขภาพจิต และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งให้บริการทางการแพทย์ในระดับตติยภูมิแก่เด็กพัฒนาการล่าช้า ที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางกาย ความพิการทางสมอง ปัญหาด้านการเรียนรู้ ปัญหาพฤติกรรมและสุขภาพจิต เช่น เด็กปัญญาอ่อน เด็กกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรม (Down Syndrome) เด็กสมองพิการ เด็กออทิสติก ตลอดจนเด็กด้อยโอกาส หรือเด็กที่ถูกกระทำความทารุณกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตและพัฒนาการ

การให้บริการ : กิจกรรมบริการของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งเน้นการตรวจวินิจฉัยและการรักษาทางการแพทย์ ได้แก่ คลินิกฝังเข็ม คลินิกรักษาด้วยเครื่องกระตุ้นการไหลเวียนของโลหิตในสมอง คลินิกให้คำปรึกษาทางพันธุกรรม การตรวจการได้ยิน การตรวจวิเคราะห์โครโมโซม การตรวจคลื่นสมองด้วยภาพ การตรวจและบำบัดทางจิต การฝึกทักษะและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษาพิเศษ บริการสุขภาพจิตชุมชน บริการปรึกษาและปรึกษาทางโทรศัพท์ บริการทันตกรรม ศูนย์สาธิตพัฒนาการเด็กเล็ก บริการพิเศษ ได้แก่ ศูนย์บำบัดฟื้นฟูจิตใจเด็กและครอบครัว บริการสุขภาพจิตภาวะวิกฤติ งานสนับสนุนอุปกรณ์การแพทย์สำหรับผู้พิการ

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต ได้จัดให้บริการความรู้เรื่องสติปัญญา เนื่องจากได้รับงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพ (สปสช.) ในการช่วยเหลือครูของโรงเรียนได้เพื่อการดูแลเด็ก เนื่องจากโรงเรียนจะส่งเด็กมาวัดระดับสติปัญญา ที่สถาบันพัฒนาการเด็กในแต่ละปีมีจำนวนมาก ซึ่งในแต่ละวันสามารถทำการคัดกรองได้ 3 – 4 คน เท่านั้น จึงทำให้เด็กทุกคนไม่ได้รับการวัดระดับสติปัญญาได้ครบ ดังนั้น สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัด

เชียงใหม่ จึงจัดอบรมครูให้สามารถใช้แบบคัดกรองชาวปัญญา เพื่อการคัดกรองเบื้องต้น แล้วส่งต่อมาให้นักจิตวิทยารับรองผลที่ได้ และมีการรายงานผล แล้วส่งต่อนักสหวิชาชีพ เช่น ครูการศึกษาพิเศษ นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพ นักกิจกรรม นักจิตวิทยา ในด้านการให้บริการทางการศึกษาพิเศษ โดย 1) ให้ความรู้แก่ครู เพราะครูต้องมีการวัดระดับสติปัญญา การให้ความรู้แก่ครูในการใช้เครื่องมือทดสอบด้านสติปัญญาแก่เด็กพิเศษ คือการทำแฟ้มประวัติ การดูแลเด็ก 2) เรื่องของสิทธิที่เด็กจะได้รับจากการได้รับรองสิทธิ์ว่าเด็กเป็นผู้พิการ หรือว่าเด็กมีความบกพร่อง หรือไม่ ต้องมีการยืนยันและรับรองโดยแพทย์เท่านั้น รวมทั้งการให้บริการประเมินความสามารถเด็กทางสติปัญญา การคัดกรองเด็กแล้วฝ่ายสุขภาพจิตชุมชนโดยนักผู้ที่เกี่ยวข้องออกชุมชน การออกไปบริการที่โรงเรียนอาจจะสองหรือสามโรงเรียนร่วมกัน แล้วจะประสานกับโรงพยาบาลในชุมชน เพราะโรงพยาบาลในชุมชนจะให้บริการเกี่ยวข้องกับสิทธิการรักษา และรักษาต่อเนื่องไป

การบริหารจัดการองค์กร : สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัดเชียงใหม่ มีการจัดระบบบริหารจัดการ แบ่งออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้ การบริหารจัดการงบประมาณ แต่ละฝ่ายจะจัดทำแผนงานหรือโครงการขึ้นไปขอรับการสนับสนุนงบประมาณ โดยงบประมาณที่ได้มาจาก 2 ส่วน ส่วนหนึ่งมาจากงบประมาณส่วนกลาง และอีกส่วนหนึ่งได้จากองค์กรส่วนท้องถิ่น และการบริหารบุคคล มีโครงสร้างการแบ่งกลุ่มสายบังคับบัญชาอยู่ในบังคับบัญชาออกเป็น 6 กลุ่มบริการ ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มแผนงานและสารสนเทศ กลุ่มพัฒนาสุขภาพจิตชุมชน กลุ่มพัฒนาวิชาการ กลุ่มบริหารทางการแพทย์ และกลุ่มการพยาบาล โดยในแต่ละกลุ่มก็จะมีฝ่ายหรืองานอยู่ในกลุ่ม ซึ่งบุคลากรขององค์กร ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักการศึกษาพิเศษ นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพ นักกิจกรรม นักจิตวิทยา ภารโรง คนเข็นเปเล่ นอกจากนี้มีการบริหารสถานที่ มีอาคารสถานที่ที่ใหญ่ มีพื้นที่การให้บริการที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา ด้านสังคม

การประสานความร่วมมือ : สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต มีการประสานกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 มีการประสานความร่วมมือเป็นรายกรณี เพื่อหาโรงเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มารับการประเมิน แต่ปกติจะเป็นการประสานความร่วมมือตามตำแหน่งการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ร่วมกันอยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังมีการประสาน กับท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นสามารถดูแลผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างค่อนข้างรอบด้านและถ้าตั้งใจที่จะช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน ก็จะประสบความสำเร็จดีมาก โดยมีฝ่ายกลุ่มพัฒนาสุขภาพจิตชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น (ขวัญใจ สันติกุล. 2559 : สัมภาษณ์)

8.6 ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาควิชาการศึกษาพิเศษมีหน้าที่ในการจัดการผลิตบัณฑิตสาขาการศึกษาพิเศษ ที่ออกไปให้บริการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรประจำการ ทั้งการให้องค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษ และการดำเนินการวิจัยร่วมกันแบบมีส่วนร่วม

ร่วม (PAR) ในระดับโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อนำผลการศึกษามาสนับสนุนการเรียนร่วม โดยร่วมมือกับองค์กรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ สถาบันพัฒนาการผู้เรียนราชนครินทร์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมด้วย

ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือ การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนแต่การออกให้บริการด้านการศึกษาพิเศษมีค่อนข้างน้อย และศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีโรงเรียนที่เป็นเครือข่าย ถ้าหากสาขาวิชาการศึกษาพิเศษสามารถประสานความร่วมมือกับองค์กรที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนหรือองค์กรอื่น ๆ ให้มากขึ้น จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้เรียนก็จะประสบความสำเร็จในการศึกษา ๆ ได้มากขึ้นด้วย นอกจากนี้ ยังจัดโครงการการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการในชุมชน เป็นลักษณะการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการโดยชุมชน (CBR) เริ่มตั้งแต่การออกสำรวจผู้พิการ การวิเคราะห์ผู้พิการ การดูแลผู้พิการโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ การให้บริการควรเป็นการออกให้บริการในเชิงรุกแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่ (Outreach Program) ให้มากขึ้น (ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์. 2559 : สัมภาษณ์)

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

9.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

Carmeron (2005, Abstract) ได้ศึกษา กรณีศึกษา : ครูโรงเรียนทั่วไปจัดเตรียมการเรียนร่วมอย่างไรสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับรุนแรงและระดับรุนแรงมากในโรงเรียนชนบททั่วไป ของ New South Wales การศึกษานี้เป็นรายงานกรณีศึกษา โรงเรียนที่ให้การศึกษแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับรุนแรงและระดับรุนแรงมาก จำนวน 5 คน ที่เข้าเรียนในโรงเรียนชนบททั่วไป ของ New South Wales ซึ่งผู้เรียนมีอายุระหว่าง 6 ปีถึง 18 ปี ในประเด็นที่ต้องการศึกษา 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลกระทบจากปรัชญาการจัดการเรียนร่วม และทำไมผู้เรียนที่มีความบกพร่องระดับความรุนแรงและต้องการการสนับสนุนอย่างมาก จึงเข้าเรียนในโรงเรียนชนบททั่วไป 2) การใช้ภาษาที่สนับสนุนพิเศษที่จำเป็นต่อผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และ 3) ความสามารถของโรงเรียนและครูที่จะจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผลการศึกษาพบว่า 1) การใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนปกติง่ายกว่าการใช้ภาษามือช่วย 2) ลดการใช้ภาษาที่สนับสนุนพิเศษลงเพื่อป้องกันการเกิดปัญหากับผู้เรียนทั่วไป 3) การสื่อสารระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรมีการสื่อสารกันโดยตรง 4) การเรียนการสอน

ควรเป็นแบบ 2 ทาง 5) การปรับหลักสูตรต้องมีอุปกรณ์การสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางการเห็นมากขึ้น 6) บทเรียนหรือวิชาที่มีเนื้อหาควรจัดให้มีรูปภาพประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเข้าใจง่ายขึ้น และ 7) ควรลดความคาดหวังของหลักสูตรที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินลง เพราะผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลการเรียนเหมือนผู้เรียนทั่วไป โดยเฉพาะด้านภาษา

Connelly (2007 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการยอมรับและการสื่อสารในการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับครอบครัวของนักเรียน เพื่อศึกษาถึงการยอมรับของครูและครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อ การสื่อสารระหว่างกัน ในรูปแบบของความร่วมมือ การศึกษาใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตและการศึกษาเอกสารของกรณีศึกษาจำนวน 5 กรณี ผลการศึกษาพบว่า จากการสัมภาษณ์ครูและ ผู้ปกครองแต่ละคู่จะได้คำตอบที่คล้ายกัน คือ หากมีการทำงานที่ร่วมมือใกล้ชิดกันของครูและครอบครัวจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนไปในทางบวกเพิ่มมากขึ้น

9.2 งานวิจัยในประเทศ

สุภาพร ชินชัย (2551) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาของโรงเรียนในการเรียนรวม 2) ส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และ 3) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมให้ประสบความสำเร็จได้ตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคการระดมความคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (FSC) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือวัดในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เครื่องมือวัดเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามวัดความรู้ของนักเรียนในเรื่องเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ แบบวัดความรู้ของครูในการสอนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมในโรงเรียน แบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อเพื่อนที่เป็นผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และแบบวัดเจตคติของครูผู้สอนต่อการรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนรวมในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) โรงเรียนยังมีปัญหาในการเรียนรวมในส่วนของ การขาดความรู้ของครูในเรื่องการคัดกรองผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทมีความบกพร่องทางการเรียนรู้และสมาธิสั้น ความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้เรื่องของการกระตุ้นพัฒนาการเบื้องต้น ผู้เรียนทั่วไปมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเองยังปฏิเสธความบกพร่องของตัวเองอยู่ ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ และผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่

ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองอย่างเต็มที่ 2) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาได้จริงตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ร่วม เข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การคิด ค้นหาปัญหาการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน เกิดเป็น โครงการในการแก้ปัญหา 7 โครงการ ได้แก่ โครงการคัดกรองผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษให้แก่ผู้เรียนทั่วไป โครงการให้ความรู้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาการควบคุมตนเอง โครงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้สัมผัส และการใช้กล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายในโรงเรียน และโครงการผู้ปกครองสอนลูก ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายนอกโรงเรียน ในการดำเนินงานโครงการทุกโครงการ มีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่างการทำงาน 3 รอบ เพื่อนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติใหม่จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค FSC สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการ การกำหนดแนวทางและวางแผนในการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติและการประเมินผล ทำให้ฝ่ายต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ร่วมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน และ 4) ได้รูปแบบการเรียนรู้ร่วมในโรงเรียนกรณีศึกษาคือ APACP Model

จเรช พยอมแย้ม (2554) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี และ 2) แนวทางในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี จำนวน 19 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 114 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี โดยมีภาพรวมและพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ พบว่า ด้านนักเรียน (Student) ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ 2) มีการจัดการเตรียมความพร้อม

นักเรียนปกติ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องให้ความร่วมมือกันเป็นทีม และ 3) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเจตคติให้ เกิดกับโรงเรียน ครอบครัว ผู้นำชุมชนและสังคม ด้านสภาพแวดล้อม (Environments) ได้แก่ 1) ควรมี การจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทต่าง ๆ 2) การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้บริหาร และครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความรู้ความ เชี่ยวชาญในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้านกิจกรรมการ เรียนการสอน (Activities) ได้แก่ 1) ควรมีการนิเทศติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง 2) ควรจัดครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มี ภาระงานอื่นน้อยลง และจัดครูที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา พิเศษโดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3) ปรับหลักสูตรให้เหมาะกับสภาพเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ (Tools) ได้แก่ 1) ติดต่อประสานงานและขอรับ การสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) จัดสรร งบประมาณ บุคลากร นักวิชาชีพ และสื่อเป็นการเฉพาะ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษหลากหลายประเภท 3) การกำหนดทิศทาง นโยบาย จุดมุ่งหมาย ในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่ ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

สมเกตุ อุทธโยธา (2556) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ขององค์กรในชุมชน เพื่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มี วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบ และศึกษาผลที่เกิดจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนร่วมโดยยึด โครงสร้าง SEAT ร่วมกับการฟื้นฟูผู้พิการโดยใช้ชุมชนและ Ecological Framework ที่จะเกิดผลต่อ การดำเนินการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดจากความร่วมมือขององค์กรใน ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการช่วยเหลือ สนับสนุนและ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเรียนรวมในลักษณะเครือข่าย โดยใช้เทคนิคการประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้าง อนาคตร่วมกัน ประชากร ได้แก่ บุคลากรขององค์กรในชุมชนที่สนับสนุนการดำเนินการจัด การศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนบ้าน บ่อหิน ตำบลตลาดขวัญ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ประเภทการวิจัยเป็นการวิจัยแบบ ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า ได้รูปแบบการจัดการ เรียนร่วม คือ Co-APIR Model ประกอบด้วย

Co : Co-operation - การประสานความร่วมมือ ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันในดำเนินการทุกโครงการได้มีการประสานความร่วมมือกันระหว่างผู้แทนองค์กรเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผู้บริหารองค์กรได้กำหนดแนวทางการประสานความร่วมมือกันร่วมกันในอนาคต

A : Awareness - ความตระหนัก มีการส่งเสริมให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับ การสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ตามสิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษา

P : Plan - แผนปฏิบัติการ ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและเป็นไปตามการวางแผนร่วมกันในการประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญแต่ละองค์กรและเป็นไปตามความต้องการของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง

I : Implementation - การปฏิบัติการ ผลการดำเนินการในทุกโครงการประสบความสำเร็จด้วยดี ผู้เข้ารับการอบรมผ่านเกณฑ์การวัดทุกโครงการ และพบว่า การนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติในโรงเรียนบ้านบ่อหินประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เป็นไปตามการวางแผนร่วมกันในการประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญและเป็นไปตามความต้องการของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง

R : Reflection - การสะท้อนกลับ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ให้การสะท้อนกลับถึงผลที่เกิดขึ้นในประเด็นความสอดคล้องกับบริบทขององค์กร ผลที่เกิดจากการนำโครงการลงสู่โรงเรียน การดำเนินการเป็นไปตามการประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกันและเป็นไปตามปัญหาและความต้องการของโรงเรียน การประสานความร่วมมือ เครือข่าย ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินโครงการและแนวโน้มการเรียนร่วมในอนาคต

สมเกตู อุทโยธา (2559) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการนิเทศแบบพี่เลี้ยงของเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ของเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคลากรขององค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เขต 2 และเขต 4 บุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 บุคลากรของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จังหวัดเชียงใหม่ บุคลากรของภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 โรงเรียน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบบันทึกการศึกษาบริบทขององค์กรในชุมชน แบบบันทึกการประชุมชี้แจงโครงการวิจัย แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินการวิจัย แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย และแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นักวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการจัดประเภทหรือหมวดหมู่ สังเคราะห์ ค้นหารูปแบบ แปลความหมาย และตีความข้อมูลที่ได้รวบรวมที่ได้จากการศึกษาของบุคลากรขององค์กรเครือข่ายที่ร่วมเป็นวิทยากร แล้วอธิบายและบรรยายถึงสิ่งที่ค้นพบ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นักวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมในศตวรรษที่ 21 คือ CoCoOut21 Model เป็นรูปแบบที่เกิดจากเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรในชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย

Co : Collaboration : การประสานความร่วมมือ เป็นการประสานความร่วมมือของทีมวิทยากร การประสานความร่วมมือกับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างนักวิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร และคณะครูของโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทีมวิทยากรกับบุคลากรของโรงเรียน เกิดการเรียนรู้ และรับทราบปัญหาของเพื่อนร่วมงาน และได้ศึกษาเรื่องเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

Co : Coaching and Mentoring : การนิเทศแบบพี่เลี้ยง เป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้นิเทศใช้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาครู ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะตัว ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยจะต้องตกลงยอมรับร่วมกัน (Collaborative) ระหว่างผู้นิเทศและครู ทั้งนี้ ผู้นิเทศมีองค์ความรู้ ความเข้าใจในแนวทางของการชี้แนะถึงหลักการการนิเทศ คือการชี้แนะเป็นการอยู่เบื้องหลังการจัดการเรียนการสอนของครู และคอยผลักดันให้ครูเป็นคนที่จะคิด โดยผู้ชี้แนะเป็นคนยืนยันผล และคอยกระตุ้น ดังเห็นได้จากทีมวิทยากรชุดนี้ที่โชคดี เพราะว่า ได้คัดเลือกทีมมาเป็นอย่างดี และได้ให้ข้อชี้แนะไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อช่วยแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และยิ่งจะช่วยให้ครูได้วิเคราะห์ตนเองให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หมดไป การนิเทศสอนงานจะช่วยให้ครูสามารถสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้ครูตระหนักว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น จะต้องใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

Out : Outreach Program : การออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียน เป็นการให้บริการขององค์กรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในอดีตที่ผ่านมา องค์กรเหล่านี้ยังให้บริการในรูปแบบตั้งรับอยู่ในองค์กร ซึ่งทางโรงเรียนต้องเป็นผู้ประสานความร่วมมือเข้าไป แต่

รูปแบบที่โครงการวิจัยครั้งนี้ ที่นำผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามาให้บริการถึงในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมได้อย่างเต็มศักยภาพของครู และทำให้ครูมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนด้วย เพราะผู้เชี่ยวชาญได้ช่วยยืนยันและสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอนของครู และครูได้รับคำปรึกษาในการจัดการพฤติกรรมของเด็กที่ถูกต้อง ชัดเจนตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนรวมอยากให้โครงการวิจัยเช่นนี้มีต่อไปเรื่อย ๆ ตลอดไป โรงเรียนจะได้ไม่กังวลเวลามีปัญหา เพราะมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยให้ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษถึงในโรงเรียน ยิ่งกว่านี้ การออกหน่วยบริการเชิงรุกถึงโรงเรียนทำให้ครูรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผู้มาช่วยเหลือถึงในโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สะดวกมาก ประหยัดเวลา และการได้พบวิทยากรแต่ละท่านเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมากสำหรับครูและเด็ก เนื่องจากทีมวิทยากรที่เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์มาให้บริการถึงในโรงเรียน มาช่วยชี้แนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ชี้แนะแนวทางการพัฒนาเด็กแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริงได้

21 : Learning in 21st Century : การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำให้โรงเรียนเกิดการปรับโครงสร้างการบริหารองค์กรใหม่ หรือปรับรูปแบบการจัดการกับเด็กแบบใหม่ ซึ่งโครงการวิจัยครั้งนี้เข้าไปช่วยกระตุ้นทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความคิดและมีการเปลี่ยนแปลง เกิดจากผลกระทบต่อการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้ครูโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น จึงทำให้การประสานความร่วมมือของคณะครูอย่างเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น จนทำให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) และชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Community of Practice : CoP) ด้านการศึกษาพิเศษ ตามหลักการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สรุป งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า การประสานความร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนทั่วไปในลักษณะความร่วมมือที่เป็นการสอนเป็นทีม การประสานงานกับองค์กรและครอบครัวขึ้นอยู่กับความเชื่อและค่านิยมของแต่ละบุคคล หากมีการทำงานที่ร่วมมือใกล้ชิดกันของครูและครอบครัวจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนไปในทางบวกเพิ่มมากขึ้น การเรียนร่วมที่เน้นความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ส่งเสริมให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ งานวิจัยในประเทศยังพบ รูปแบบการเรียนร่วมในโรงเรียนการศึกษา และโรงเรียนยังมีปัญหาในการเรียนร่วมในส่วนของการขาดความรู้ของครูในเรื่องการศึกษาพิเศษ รวมทั้งผู้เรียนนักเรียนทั่วไปมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรการจัดการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยโรงเรียนและชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นทีม ควรมีการติดต่อ

ประสานงาน และขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรมีการกำหนดทิศทาง นโยบาย จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาระบบให้ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ควรมีการเสริมสร้างเจตคติให้เกิดกับโรงเรียน ครอบครัว ผู้นำชุมชนและสังคม และควรมีการนิเทศ ติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง

